

Należność pocztowa opłacona ryczałtem.

SAMORZĄD

TYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM SAMORZĄDU TERYTORJALNEGO

KRAJOWE TOWARZYSTWO MELJORACYJNE Sp. Akc. ZARZĄD i CENTRALNE
BIURO TECHNICZNE:

Warszawa, ul. Kopernika 30. Tel. centr. 58-04, 158-39, 158-01; dyr. 58-07, 506-36.

Skrót telegr. Warszawa — Meljoracje.

Oddziały: Toruń, Kalisz, Włocławek, Łęczyca, Radom, Częstochowa, Wilno, Plotków, Płock, Brześć n/B, Kraków.

Institucja o charakterze społecznym, powstała w 1905 r., współpracująca nad szerzeniem meljoracji z instytucjami państwowymi, samorządowymi i organizacjami rolniczymi — ukwalifikowana przez Ministerstwo Rolnictwa.

Ekspertyzy, projekty generalne dla wydziałów powiatowych i spółek wodnych, projekty szczegółowe oraz nadzór techniczny i kontrola nad wykonaniem wszelkich przedsięwzięć meljoracyjnych.

Meljoracje rolne (osuszanie, nawadnianie, zraszanie), meljoracje podstawowe (regulacja rzek, kanały), budowa stawów, zakłady wodne, technika sanitarna, budowa dróg, budowle wiejskie oraz pomiary dla celów parcelacji, scalania i t. p.

Kredyty długoterminowe i krótkoterminowe na sporządzanie projektów i wykonanie robót — w szerokich rozmiarach.

STUDNIE ARTEZYJSKIE

WARUNEK ZDROWIA LUDNOŚCI I JEJ INWENTARZA

Na dogodnych warunkach kredytowych
(dwuletnie nieoprocentowane spłaty)

Dla gmin i miast wykonywa

ZRZESZENIE SAMORZĄDÓW POWIATOWYCH

Warszawa ulica Dobra № 28.

Oferty i kosztorysy na każde żądanie
bezpłatnie.

Warszawa, 12 sierpnia 1928 r.

BUDUJMY POLSKĄ WIEŚ OGNIOTRWALE.

UDOSKONALONE MASZyny DO WYROBU

Dachówki cementowej,
Pustaków betonowych,
Cembrowin studziennych,
Słupów, Rur, Płyt
chodnikowych
z piasku i cementu

Betoniarki,

Wozy mieszkalne,

Beczkowozy do
polewania szosy

POLECA

FABRYKA MASZYN

RZEWUSKI i S-ka Sp. Akc.

WARSZAWA, ULICA ORDYNACKA № 7.

WALCE DROGOWE MOTOROWE
WSZELKIE MASZyny DROGOWE

NILS BARREN Sp. z o. o.

Warszawa, Kopernika 13, tel. 52-05.

KIEROWNIK INSTYTUCJI KOMUNALNEJ, PRZEMYSŁOWEJ,
SŁOWO - HANDLOWEJ,

obejmie odpowiednią posadę od 1 października r. b. lub 1 stycznia 1929 r. w instytucji handlowej, handlowo - przemysłowej, spółdzielczej, społecznej, dobrach ziemskich. Posiadam wszechstronną praktykę zdobytą na wydajnej pracy na samodzielnych i odpowiedzialnych stanowiskach, zmysł organizacyjny, systematyczność, akuratanść i doświadczenie życiowe. Jestem wrogiem protekcji — zwolennikiem amerykanizmu. Przyjmę stanowisko w instytucji pragnącej zwiększyć wydajność pracy i rozwinąć swoją działalność. Miejsce obojętne, chętnie kresy wschodnie. Łaskawe zgłoszenia: Redakcja „Samorządu”, Warszawa, Plac Napoleona 7, dla 1887.

Wydział Powiatowy Sejmiku Łódzkiego
ogłasza

KONKURS

na objęcie stanowiska kierownika ludowej szkoły rolniczej męskiej w Czarnocinie od dnia 1-go stycznia 1929 roku.

Wymagane warunki: wyższe studia rolnicze i praktyka, pozatem kwalifikacje wymagane określone są bliżej w rozp. Ministerstwa Rolnictwa z dnia 14/IX. 1927 r. (Dz. U. R. P. L. 90, poz. 309).

Zasadnicza wysokość poborów według VIII kategorii płac urzędników państwowych, nadto dodatek za kierownictwo, za prowadzenie internatu i regulacyjny. Dodatki w naturaljach określone w ustawie z dnia 9/VII 1920 r. o ludowych szkołach rolniczych (Dz. U. R. P. L. 62, poz. 398) i rozp. Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych z dnia 15/III 1921 roku art. 3 (Dz. U. R. P. L. 38, poz. 239) reguluje Wydział Powiatowy.

Podania z życiorysem, odpisami świadectw kwalifikacyjnych i pracy dotychczasowej składać należy do dnia 1-go września 1928 roku.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego
Starosta

(—) A. Rzewski.

Urząd Gminy Koźangródzkiej
pow. Łuninieckiego

ogłasza

KONKURS

na posadę ogładcza bydła na rzeźni gminnej w m-ku Koźangródka.

Do stanowiska ogładcza jest przywiązane wynagrodzenie w wysokości 140 zł. miesięcznie.

Do oferty należy dołączyć w odpisach:

- 1) Dowód obywatelstwa polskiego,
- 2) Zaświadczenie z poprzedniej służby,
- 3) Własnoręcznie napisany życiorys.

Oferty należy nadsyłać do Urzędu gminnego w Koźangródka najpóźniej do dnia 15 sierpnia 1928 roku.

Sekretarz Gminy
H. Karpowicz.

Wójt Gminy
W. Wilczyński

cz. 13458/10133

SAMORZĄD

TYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM SAMORZĄDU TERYTORJALNEGO.

PRENUMERATA KWARTALNA
10 ZŁOTYCH POLSKICH.
NUMER POJEDYNCZY I ZŁOTY.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA
WARSZAWA, PLAC NAPOLEONA 7
TELEFONY: 131-92 I 225-50.

Ceny ogłoszeń: Całe wolne miejsce na pierwszej stronie okładki 300 zł.; 1/2 — 150 zł. Cała strona poza tekstem 200 zł., 1/2 — 100 zł., 1/4 — 50 zł. W tekście o 50% drożej. Ogłoszenia związków samorz., dostarczone bezpośrednio do administracji, o 25% taniej. Ogłoszenia, nadesłane bez podania wymiaru, drukuje się na 1/4 strony.

KONTO CZEKOWE POCZT. KASY OSZCZ. № 1520.

Redakcja rękopisów niezwraca.

Kierownik Redakcji Aleksander Bogusławski.

Komitet Redakcyjny: Józef Bek, Stefan Boguszewski, Dr. Władysław Dalbor, Wacław Gajewski, Władysław Korsak, Joachim Wołoszynowski.

ROK X.

WARSZAWA, 12-go SIERPNIA 1928 R

Nr. 33

TREŚĆ NUMERU 33: Sprawa zmian w podziale administracyjnym Państwa — Z. R. Powiat Czystochowski — K. Kuczabiński. Dookoła spraw samorządowych. Z życia samorządu. Komunikaty Gmina wiejska i miejska: a) Wynagrodzenie sołtysów w b. Kongresówce — H. b) Z gmin. Wiadomości gospodarcze. Poradnik. Ogłoszenia.

Każdy Wydział Powiatowy winien pamiętać o przekazywaniu kwot przeznaczonych na cele Powszechnej Wystawy Krajowej na konto w Polskim Banku Komunalnym w Warszawie: „Biuro Zjazdów — Powszechna Wystawa Krajowa” Nr. 580.

Sprawa zmian w podziale administracyjnym Państwa

Istniejące przepisy prawne pozwalają Radzie Ministrów, względnie Ministrowi Spraw Wewnętrznych przeprowadzać zmiany w podziale administracyjnym Państwa w bardzo szerokim zakresie. Mogą bowiem być zarządzone zmiany w granicach miast, gmin wiejskich, powiatów, nawet województw. Rodzaje tych zmian są różnorodne, a więc: włączenie, wyłączenie, kasowanie, tworzenie nowych jednostek, i zaliczanie w poczet miast. Działalność władz w tym kierunku jest niezwykle płodna, jeśli zważy się, że np. w okresie od 27 lipca 1926 r. do dnia 19 marca 1928 r. uskuteczniło 167 zmian granic w istniejących jednostkach administracyjnych.

Stan faktyczny.

Przepisy prawne, regulujące to zagadnienie, dają się wyodrębnić w kilka grup, z których pierwsza dotyczy województw pomorskiego i poznańskiego. W tej materii obowiązują obecnie przepisy art. 104 i 105 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 stycznia 1928 r. o organizacji i zakresie działania władz administracji ogólnej (Dz. Ust. Nr. 11 p. 86).

Do czasu ukazania się zacytowanych przepisów posługiwano się art. 14 ustawy z dnia 23 czerwca 1921

roku o wprowadzeniu dekretów sejmowych i rozporządzeń Rządu oraz o dalszym uzgodnieniu ustawodawstwa na obszarze b. dzielnicy pruskiej (Dz. U. R. P. Nr. 75 poz. 511) oraz obowiązującymi w owym czasie przepisami ustaw pruskich, w szczególności pruskiej ordynacji dla gmin wiejskich siedmiu wschodnich prowincyj z dnia 3 lipca 1891 r. (Zbiór ustaw pruskich str. 233) oraz ordynacji powiatowej z dnia 13 grudnia 1872 w brzmieniu ustawy z dnia 19 marca 1881 (Zbiór ustaw pruskich str. 155).

Obowiązujące obecnie przepisy na terenie województw: pomorskiego i poznańskiego dają prawo wypowiedzenia opinii zainteresowanym samorządom w sprawie zmiany granic gmin i powiatów i powodują w następstwie zmian dla celów administracji ogólnej odpowiednie zmiany w jednostkach samorządu terytorjalnego.

W sprawie zmiany granic gmin wiejskich dla pozostałych dwóch zaborów obowiązuje ustawa z dnia 22 września 1922 r. w przedmiocie zmiany granic oraz rozwiązania i tworzenia gmin wiejskich na obszarze b. zaborów rosyjskiego i austriackiego (Dz. Ust. R. P. Nr. 86 poz. 770).

W ustawie tej należy podnieść trzy momenty:

W 1749/78/88

1) prawo opinjowania, przysługujące związkowi samorządowemu,

2) przewidywanie zasadniczej ustawy o podziale administracyjnym Państwa,

3) wykluczenie możliwości tworzenia w b. Galicji gmin zbiorowych, czyli praktyczna stabilizacja gmin jednowioskowych.

Sprawa zmiany granic gmin miejskich została uregulowana oddzielnie dla obszaru b. zaboru rosyjskiego i oddzielnie dla b. zaboru austriackiego.

W pierwszym wypadku obowiązuje: Ustawa z dn. 20 lutego 1920 r. w przedmiocie zaliczania osad wiejskich w poczet miast oraz zmiany granic miast na obszarze b. zaboru rosyjskiego (Dz. Ust. R. P. Nr. 19 poz. 92).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 8 kwietnia 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 40 p. 274) rozciągnęło powyższą ustawę na województwa: nowogrodzkie, poleśkie i wołyńskie oraz na powiaty: grodzieński i wołkowyski, tudzież gminy: białowieską, masiewską i suchopolską województwa białostockiego. Drugie rozporządzenie Rady Ministrów z tejże daty (Dz. U. R. P. Nr. 41 poz. 280) rozciągnęło moc obowiązującą cytowanej ustawy na ziemię Wileńską.

W ten sposób ustawa z dnia 20 lutego 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 19 p. 92) obowiązuje na całym obszarze b. zaboru rosyjskiego, przez co został między innymi skasowany art. 3 rozporządzenia b. komisarza Generalnego Ziemi Wschodnich z dnia 14 sierpnia 1919 r. o ustawie miejskiej (Dz. U. Z. C. Z. Wsch. Nr. 12 p. 99).

Cechą charakterystyczną tej ustawy jest jej całkowita ogólnikowość; wspomina ona tylko, iż Min. Spr. Wewn. wysłucha wniosków zainteresowanych ciał samorządowych przed postawieniem swego wniosku pod decyzję Rady Ministrów, natomiast przemilcza sprawę równoczesnej zmiany granic jednostek samorządowych i nie zajmuje się kwestją podziału majątku samorządowego, wynikającego ze zmiany granic.

Celem uregulowania wątpliwych kwestyj granicznych na terenie b. królestwa kongresowego spowodowanych zarządzeniami władz okupacyjnych, zostało wydane:

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 1 czerwca 1927 r. w sprawie granic gmin na terenie b. królestwa kongresowego, zmienionych przez b. władze okupacyjne niemieckie i austriacko-węgierskie (Dz. U. R. P. Nr. 51 poz. 455).

Dość szczegółową jest *ustawa z dnia 1 sierpnia 1923 r. w przedmiocie dokonywania zmian granic miejskich na obszarze b. Królestwa Galicji i Lodomerji wraz z wielkim księstwem Krakowskim* (Dz. U. R. P. Nr. 92 poz. 719).

Ustawa ta w odróżnieniu od obowiązującej na obszarze b. zaboru rosyjskiego określa, jakie tereny mogą być włączane do gmin miejskich, wprowadza dwa nowe czynniki, a mianowicie Ministra Sprawiedliwości i Ministra Skarbu, zajmuje się kwestją podziału majątku samorządowego i wreszcie zapowiada wydanie w tej materji rozporządzenia wykonawczego, co zresztą dotąd nie nastąpiło.

W sprawie zmiany granic powiatów obowiązuje

ustawa z dnia 7 lipca 1921 r. w przedmiocie dokonywania zmian granic powiatów na obszarach b. dzielnicy rosyjskiej i austriacko-węgierskiej, jak również dokonywania na obszarze b. dzielnicy austriacko-węgierskiej zmian obszarów działania samorządowych reprezentacyj powiatowych (Dz. Ust. R. P. Nr. 64 p. 400).

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 22 marca 1928 r. (Dz. Ust. R. P. Nr. 38 poz. 376) wprowadza przez swój art. 1 pewne zmiany i uzupełnienia do powyższej ustawy, zaś rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 4 września 1922 r. (Dz. Ust. R. P. Nr. 77 poz. 692) rozszerzyło jej moc obowiązującą na ziemię wileńską. Wreszcie sprawę zmiany granic województw reguluje w b. ograniczonym zakresie *ustawa z dnia 22 kwietnia 1926 r. w sprawie przyłączenia gmin wiejskich wchodzących w skład powiatu jednego województwa, do przyległego powiatu województwa drugiego*.

Uwagi krytyczne.

Jak widać z powyższego zestawienia w sprawie zmian w podziale administracyjnym obowiązują obecnie przepisy sześciu ustaw, trzech rozporządzeń Prezydenta Rzeczypospolitej z mocą ustawy i trzech rozporządzeń Rady Ministrów. Przepisy te obejmują obszar całej Rzeczypospolitej za wyjątkiem województwa śląskiego i zastąpiły dawne przepisy państw zaborczych, względnie ustaw krajowych, za wyjątkiem przepisów pruskich, dotyczących regulacji spraw majątkowych między ciałami samorządowymi, wynikłych ze zmiany granic, a także skasowały odpowiednie rozporządzenia b. Generalnego Komisarza Ziemi Wschodnich. Pomimo to jednak rzecone ustawy i rozporządzenia nie traktują jednakowo wszystkich obszarów Rzeczypospolitej, lecz przeciwnie wprowadzają pewne odrębności dla poszczególnych dzielnic. Przepisy, o których mowa, powstały z wszelką pewnością na skutek rzeczywistych potrzeb stosowania zmian w istniejącym podziale administracyjnym przy równoczesnym zrozumieniu niemożności rychłego wydania ogólnej ustawy, urządzającej ten podział. Założenie ich jest więc całkowicie słuszne. Posiadają one jednak liczne braki, z których pierwszym jest niezaprzeczenie ich duża ilość, a następnie pobieżne traktowanie zagadnień gospodarczych samorządu.

1. *Odrębności dzielnicowe.* W województwach poznańskim i pomorskim Rada Ministrów nie ma prawa zmiany granic województw, gdyż ustawa z dn. 22 kwietnia 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr. 44 poz. 269) nie weszła dotąd w życie na wymienionym obszarze, zaś art. 104 i 105 rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej o organizacji i zakresie działania władz administracji ogólnej tej sprawy nie poruszają.

Prócz tego utrzymały moc obowiązującą dawne przepisy, regulujące przy zmianie granic „sposób rozdzielenia majątku i ustalania obowiązku zainteresowanych ciał samorządowych”. Wreszcie wnioskodawcą w sprawie zmiany granic powiatów jest tylko Minister Spraw Wewnętrznych.

2. Dla b. zaboru austriackiego są przewidziane 2 ograniczenia przy zmianie granic gmin wiejskich: a) wolno zmieniać w drodze administracyjnej granice gmin

wiejskich, o ile nie nastąpi między zainteresowanymi gminami porozumienie w tej sprawie; b) niewolno tworzyć gmin zbiorowych. Przy zmianie granic gmin miejskich: a) wnioskodawcą jest Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości i Ministrem Skarbu; b) istnieje określenie, ograniczające, jakie tereny mogą być włączane do miasta; c) ustala się sposób regulowania spraw majątkowych, a) ustala się sposób regulowania spraw majątkowych, b) ogólnikowo, między zainteresowanymi ciałami samorządowymi.

Na skutek tych odrębności powstaje szereg pytań, a mianowicie:

Dlaczego Rada Ministrów w pewnym zakresie może zmieniać granice województw na obszarze b. zaboru rosyjskiego i austriackiego, a nie może tego w b. zaborze pruskim.

Dlaczego Minister Spraw Wewnętrznych sam wnioskuję o zmianie granic gmin wiejskich, miejskich i powiatów w b. zaborze pruskim; natomiast w b. zaborze austriackim posiada to prawo tylko w sprawie zmiany granic gmin wiejskich i wojewódzkich, w sprawie zaś zmiany granic gmin miejskich i powiatów jedynie w porozumieniu z Ministrami Skarbu i Sprawiedliwości; wreszcie w b. zab. rosyjskim Minister Spraw Wewnętrznych musi porozumieć się z dwoma wymienionymi ostatnio ministrami tylko w razie stawiania wniosku w sprawie zmiany granic powiatu, gdy we wszystkich innych materjach wnioskuję samodzielnie. Ta różnorodność co do stawiania wniosków samodzielnie przez Ministra Spraw Wewnętrznych, bądź też z obowiązkiem porozumienia się z innymi Ministrami, jest rzeczywiście bardzo znaczna i nasuwa pytanie, czy nie możnaby ustalić jednakowego sposobu postępowania w tychże samych materjach dla wszystkich dzielnic.

Sprawa zmiany granic województw.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 38 poz. 376) zmieniło art. 4 ustawy z dnia 7 lipca 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr. 64 poz. 400) w ten sposób, że przewiduje się możliwość zmiany granic powiatów, położonych w różnych województwach, czyli siłą rzeczy następowałyby również zmiana granic województw. Ustawa z dnia 7 lipca 1921 r. wymaga: a) wniosku Min. Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrami Skarbu i Sprawiedliwości oraz b) wysłuchania opinii ciał samorządowych. Natomiast ustawa z dnia 22 kwietnia 1926 r. w sprawie przyłączania gmin wiejskich, wchodzących w skład powiatu jednego województwa, do przyległego powiatu województwa drugiego, a więc stanowiąca również o sprawie zmiany granic województw, zezwala a) na samodzielny wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w tej materji bez obowiązku porozumienia się z innymi ministrami i b) nie wymaga wysłuchania opinii zainteresowanych ciał samorządowych.

Ponieważ wszystkie trzy ustawy dotyczą tegoż samego obszaru (b. dzielnica rosyjska i b. dzielnica austriacka) i tegoż samego w zasadzie przedmiotu, rodzi się wątpliwość, czy dopuszczalnym jest tak różnorolite postępowanie.

Rola samorządu.

Istniejące obecnie przepisy ustaliły jednolitość w jednej materji, a mianowicie: na całym obszarze Rzeczypospolitej zmiana podziału terytorjalnego dla celów administracji ogólnej pociąga za sobą automatycznie zmianę w granicach jednostek samorządu terytorjalnego. Jest to novum dla b. dzielnicy austriackiej, wprowadzone tam rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. Z zasady tej należy wysnuć wniosek, iż sprawa zmian w podziale administracyjnym jest dla jednostek samorządu terytorjalnego kwestją żywotną i bezpośrednio obchodzącą, szczególnie ze względów gospodarczych. I to nie tylko ze względu na podział majątku i rozdział wierzycielności i długów, o czym niektóre z wymienionych ustaw wspominają, ale również i z powodu możliwości gospodarowania w przyszłości na zmienionym terytorjum, które może okazać się niezdolnym, albo mało zdolnym do samodzielnego gospodarczego życia. Tymczasem przy tak ważnych dla samorządu terytorjalnego posunięciach administracji rola samorządu ogranicza się do przedstawienia opinji, która to opinja może być wzięta pod uwagę, albo też całkowicie zneglizowana. Jedną z umawianych ustaw, a mianowicie z dnia 22 kwietnia 1926 r., dotycząca przyłączenia gmin wiejskich z jednego województwa do drugiego, nie wymaga nawet wysłuchania opinji zainteresowanych ciał samorządowych, pozostawiając w całości tę sprawę władzom administracji ogólnej, pomimo, że w danym wypadku zainteresowany jest samorząd gminny, powiatowy, a w przyszłości i wojewódzki.

Sprawa rozwiązania stosunków gospodarczych przy tem administracyjnym postępowaniu jest w wymienionych ustawach albo przemilczana, albo wspomniana ogólnikowo, gdyż nawet jedno zapowiedziane rozporządzenie wykonawcze w tej materji również się nie ukazało. Wobec tego nasuwają się obawy, czy takie, niejednokrotnie przymusowe rozrachunki odbywają się na jednolitych podstawach. Merytorycznie zaś rola samorządu w jego najistotniejszych sprawach jest nadmiernie ograniczona i, ustawowo biorąc, sprowadzona prawie do zera.

Celowość wprowadzanych zmian.

Przeprowadzanie licznych zmian w podziale administracyjnym Państwa jest wynikiem trudności piętrzących się przed ustawą ogólną o podziale administracyjnym Państwa. Musi jednak panować myśl przewodnia przy przeprowadzaniu zmian. Naogół wiadomo, że największe gminy i powiaty są na wschodzie, zaś w miarę zbliżania się ku zachodowi maleją. Wiadomą jest rzeczą dalej, że gminy jednowioskowe są niejednokrotnie zbyt małe, by wypełnić zadania, leżące na barkach gmin. Wreszcie jest rzeczą pewną, że należy dążyć do pewnej jednolitości w budowie jednostek samorządowych i że te jednostki muszą być tak konstruowane, by mogły gospodarczo istnieć i by nie stanowiły zbyt ciężaru dla ludności. To są wytyczne pewne. Prócz nich, przypuszczać należy, iż prowadzone są studia nad kwestją obszaru, zaludnienia, bogactwa i t. p. poszczególnych jednostek administracyjnych, które to studia pozwolą na ustalenie w pewnym momencie praktycznego ideału po-

działu administracyjnego Państwa. Z myślą o tym ideale należałoby wprowadzać zmiany. Tymczasem powstają posunięcia, które niezupełnie są w zgodzie z powyższymi wyuszczeniami pewnikami.

W okresie bowiem, o którym mowa była na początku niniejszego elaboratu, zaszły następujące okoliczności:

1) na 17 wypadków utworzenia nowych gmin wiejskich przez podział już istniejących — 14 miało miejsce w b. zaborze austriackim, a więc tam, gdzie istnieją gminy b. małe;

2) na 19 wypadków znoszenia gmin wiejskich przez włączanie do innych gmin wiejskich 7 wypadków miało miejsce w b. Kongresówce i na ziemiach wschodnich, a więc tam, gdzie gminy są b. obszerne;

3) na 32 wypadki związania obszarów dworskich, aż w 10 wypadkach utworzono z nich samodzielne gminy wiejskie, powiększając przez to liczbę drobnych gmin w b. dzielnicę pruskiej;

4) utworzono trzy nowe powiaty: zawierciański (w b. kongresówce), Makowski (w Małopolsce) i Morski (Pomorze), a zniesiono tylko jeden powiat Witkowski (Poznański).

Te zarządzenia rodzą pytanie, czy są one kierowane celową myślą, czy też są wynikiem przemijających potrzeb i wpływów, jakie im towarzyszą.

Wnioski.

1. Wydaje się rzeczą pożyteczną wydanie ustawy jednolitej dla całego Państwa w sprawie przeprowadzania zmian w istniejącym podziale administracyjnym.

2. Zainteresowane samorzady winny posiadać w sprawie zmiany swych granic głos stanowczy, a dopiero w razie różnicy zdań między temi samorządami decydowałyby władze administracji ogólnej.

3. Wnioskodawcą na Radę Ministrów winien być we wszystkich wypadkach Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrami Sprawiedliwości i Skarbu, gdyż wchodzi w grę poważne zagadnienia prawne i gospodarcze.

4. Sprawa podziału majątku między zainteresowanymi samorządami, powstała w związku ze zmianą ich granic, winna być uregulowana przez szczegółowe i jednolite dla całego Państwa rozporządzenia wykonawcze.

5. Przeprowadzanie zmian w istniejącym podziale administracyjnym winno być nacechowane celowością nie tylko z punktu widzenia bieżących potrzeb miejscowych, ale również z punktu widzenia ogólnego podziału Państwa dla celów administracji.

Z. R.

Powiat Częstochowski*)

Pow. częstochowski wyróżnia się bardzo w dziedzinie pracy samorządowej. Nie od rzeczy więc będzie zapoznać się ze strukturą kulturalną i gospodarczą tego powiatu. W tym właśnie celu zamieszczamy referat wygłoszony na seminarjum statystycznym Dr. J. Piekalkiewicza, Naczelnika Wydziału Statystyki Komunalnej w Gł. Urz. St., na wydziale prawnym Uniwersytetu we Lwowie.

Redakcja.

OBSZAR.

Całe województwo kieleckie liczy 25.736 klm. kw. Powiat częstochowski obejmuje 1.924 klm. czyli 7.48% całego województwa kieleckiego i zajmuje zaraz drugie miejsce po obszarze powiatu kieleckiego wynoszącego 1.954 klm. Powiat częstochowski liczy 3 miasta; będące jednostkami administracyjnymi na 35 miast województwa kieleckiego i 20 gmin wiejskich na 310 gmin województwa kieleckiego, powiat częstochowski obejmuje ogółem 533 miejscowości i jest na drugim miejscu po powiecie kieleckim obejmującym 538 miejscowości. Powiat częstochowski jest stosunkowo wielki, bo w Polsce spotykamy powiaty nie dochodzące nawet do 1.000 kl. kw.

LUDNOŚĆ.

Według spisu z 1921 r. na 2.535.781 ludności województwa kieleckiego, przypada na powiat częstochowski

324.892, z tego mężczyzn 111.365 czyli 47.41% ogółu mieszkańców powiatu, kobiet 123.527 czyli 52.59%. Na 100 mężczyzn przypadało w 1921 roku 110.09 kobiet, podczas gdy w Polsce na 100 mężczyzn przypadało 116 kobiet.

Ludność w miastach powiatu częstochowskiego liczyła ogółem 89.863 czyli 38.52% ogółu ludności powiatu. Na 100 mężczyzn przeto przypadało 120.3% kobiet t. j. więcej niż przeciętnie w Polsce (116 kobiet).

Ludność wiejska liczyła 145.029 osób czyli 61.48% ludności powiatu. Na 100 mężczyzn przypada 105.4 kobiet t. j. mniej niż przeciętnie w Polsce (107.7 kobiet). Na 100 osób przebywało w miastach w województwie kieleckim 22.3, — w Polsce zaś w miastach 25.0, — w powiecie częstochowskim 38.3%, — w będzieskim zaś najwięcej ze wszystkich powiatów województwa bo 52%.

Na 1 klm. kw. w województwie kieleckim przypada 98.5 osób, w powiecie częstochowskim 122.1 w będzieskim zaś 271.0, największa z powiatów województwa kieleckiego gęstość zaludnienia. — W Polsce natomiast na 1 klm. kw. przypada przeciętnie 69.2 osób. — Gęstość zaludnienia więc powiatu częstochowskiego dochodzi prawie do podwójnej liczby przeciętnej gęstości dla całej Polski, przyczyna tego jest stosunkowo wielkie uprzemysłowienie powiatu.

Wiek.

Skład ludności według wieku podaje następująca tablica.

*) Źródła: Pierwszy Powszechny Spis Ludności z dnia 30 września 1921, Województwo Kieleckie, Tom. 17.

Rocznik Statystyki R. P. z r. 1927.

Kwartalnik Statystyczny, Tom IV, 1927, Jan Piekalkiewicz i Stanisław Rutkowski (Okręgi gospodarcze Polski).

W i e k.

M i a s t a				w i e ś			
wiek	razem	mężczyzn	kobiet	wiek	razem	mężczyzn	kobiet
Ogółem	89.863	40.752	49.111	Ogółem	145.029	70.613	74.416
0—5	10.925	5.329	5.596	0—5	22.235	11.229	11.006
6—10	11.029	5.640	5.389	6—10	22.144	11.252	10.892
11—15	11.972	5.808	6.164	11—15	20.771	10.403	10.368
16—20	10.099	4.307	5.792	16—20	15.359	7.186	8.173
21—24	5.643	1.568	4.075	21—24	7.734	2.740	4.994
25—29	7.351	3.016	4.335	25—29	9.863	4.759	5.104
30—39	12.478	5.703	6.775	30—39	15.998	7.631	8.367
40—49	9.026	4.329	4.697	40—49	11.962	5.950	6.012
50—59	6.694	3.068	3.626	50—59	10.152	5.042	5.110
60 i wyżej	4.627	1.974	2.653	60 i wyżej	8.774	4.405	4.369
niewiadomy	19	10	9	niewiadomy	37	16	21

W miastach na pierwszy rzut oka zaraz stwierdzić można, że ilość kobiet we wszystkich wymienionych okresach wieku przeważa za wyjątkiem od 6 do 10 lat, przyczyną tego jest ogólna większa liczba kobiet w miastach a także można mówić o większej śmiertelności u mężczyzn, której przyczyną jest szybsze zużycie się sił i zdrowia mężczyzn niż kobiet przez intensywniejszą pracę. Najjaskrawiej przedstawia się okres od 19 — 20 lat, tu kobiety mają olbrzymią przewagę, bo 69% a na mężczyzn przypada tylko 31% — stosunek ten wynika jednak z przyczyn przypadkowych: służba wojskowa.

Na wsi do lat 15 możemy stwierdzić przewagę na korzyść chłopców, co możnaby wytłumaczyć tem, że wśród urodzeń przeważają zwykle chłopcy a większa śmiertelność nie wyrównała tej nadwyżki w grupach niższych i nie dała przewagi kobietom. — W okresach od lat 16 i wyżej już niezmiennie przeważają kobiety, przyczyny jak wyżej w miastach.

Wyznanie.

Stosunki wyznaniowe przedstawiają się jak następująco.

wyznanie	ogółem	miasta	wieś	wyznanie	ogółem	miasta	wieś
Rzymsko-Kat.:				Starozakonnici			
razem	202.442	62.493	139.949	razem	30.167	26.082	4.085
mężczyzn	96.159	27.988	68.171	mężczyzn	14.021	12.070	1.951
kobiet	106.283	34.505	71.778	kobiet	16.146	14.012	2.134
Ewangel.				Inne wyzn.			
razem	1.277	474	803	razem	1.006	814	192
mężczyzn	607	210	397	mężczyzn	578	484	94
kobiet	670	264	406	kobiet	428	330	98

Na rzymsko - kat. przypada 70% ludności, na starozakonnym 28%, na ewangelików 0.5%, a na inne wyznania 1.5%.

Poziom kultury powiatu charakteryzuje nam przede wszystkim liczba osób umiejących czytać. — W miastach na 89.863 mieszkańców umiało czytać w 1921 roku 57.258 czyli 63.53% ogółu mieszkańców, z tego kobiet 30.572 t. j. 65.4% ich ogólnej liczby, a mężczyzn 26.686 t. j. 62.2%. Jak widzimy odsetek umiejących czytać dla mężczyzn jest wyższy chociaż niezbyt wielki.

Na wsi na 145.029 umiało czytać 72.665 czyli

51.75% ogółu ludności wiejskiej t. j. znacznie mniej niż w miastach. Analfabetyzm jest przeto stosunkowo wielki, bo około 50% nie umiało czytać — z kobiet 38.400 na 74.416 t. j. 50.9%, — a mężczyzn 34.265 na 70.613 t. j. 48.5%. — Widzimy więc z tego, że mężczyźni umiejący czytać mają nieznacznie tylko przewagę nad kobietami.

Wysztalcenie.

Wysztalcenie ludności charakteryzuje bliżej następująca tablica:

Rodzaj	ogółem	miasta	wieś	Rodzaj	ogółem	miasta	wieś
domowe razem	25.590	9.627	15.963	zawod. niższe i średnie razem	983	735	248
mężczyzn	11.080	3.945	7.135	mężczyzn	684	519	165
kobiet	11.510	5.682	8.828	kobiet	299	216	83
początkowe razem	76.836	32.133	44.703	wyższe razem	695	584	111
mężczyzn	39.139	15.502	23.637	mężczyzn	535	468	97
kobiet	37.697	16.631	21.066	kobiet	160	116	14
średnie razem	8.497	7.089	1.408				
mężczyzn	3.637	2.968	669				
kobiet	4.860	4.121	739				

W miastach zaznacza się przewaga kobiet o domowym i początkowym a nawet i średnim wykształceniu, co z jednej strony tłumaczy większa ilość kobiet w miastach, z drugiej strony tem, że kobiety poprzestają na domowym i początkowym wykształceniu, podczas gdy mężczyźni kształcą się dalej. Odsetek osób z domowym i początkowym wykształceniem wynosi dla ogółu ludności 43.6, — dla mężczyzn 45.1 i dla kobiet 39.8.

Na wsi przewaga kobiet o domowym wykształceniu a mężczyzn o początkowym jest jeszcze większą, dlatego, że na wsi mężczyźni na tem poprzestają pracując na roli. Ciekawa jest sprawa średniego wykształcenia, gdzie przewagę mają kobiety, co możnaby wytłumaczyć specyficznymi stosunkami nie wszędzie spotykanymi. — Natomiast w wykształceniu zawodowym i wyższym przeważają mężczyźni.

Środki utrzymania ludność czerpie z następujących źródeł.

Stosunki zawodowe.

Ogółem czynni i bierni zawodowo.

	m i a s t o			w i e ś		
	razem	mężczyzn	kobiet	razem	mężczyzn	kobiet
rolnictwo i leśnictwo	89.863	40.752	49.111	145.029	70.613	74.416
górnictwo i przemysł	40.412	18.852	21.560	25.264	12.842	12.422
handel i ubezpieczenie	15.551	7.080	8.471	2.889	1.365	1.524
komunikacja i transport	7.214	3.707	3.507	1.999	1.042	957
służba publiczna i wolne zawody	4.998	2.221	2.777	1.562	714	848
armja	619	344	275	149	89	60
bezrobotni	7.129	3.264	3.865	1.075	495	580

Czynni zawodowo ogółem.

	m i a s t a			w i e ś		
	razem	mężczyzn	kobiet	razem	mężczyzn	kobiet
rolnictwo i leśnictwo	35.534	21.704	13.830	76.451	40.846	35.605
górnictwo i przemysł	3.371	1.577	1.794	64.872	31.929	32.943
handel i ubezpieczenie	4.865	3.359	1.506	987	660	327
komunikacja i transport	2.039	1.923	116	482	471	11
służba publ. i wolne zawod.	2.201	1.319	882	690	430	260
armja	260	236	24	79	74	5
bezrobotni	3.718	2.053	1.665	493	299	194

Miasta zatrudniają największą liczbę ludzi utrzymujących się z górnictwa i przemysłu. Górnictwem i przemysłem zajmuje się bowiem 41.3% ogółu czynnych zawodowo a handlem 13.7%, na trzecim miejscu stoi ogrodnictwo i uprawa roli na przedmieściach, na które przypada 9.5%, na czwartym zaś miejscu wolne zawody i służba publiczna zatrudniająca 6.2% ogółu czynnych zawodowo. Dość poważny odsetek przypada w 1921 roku na bezrobotnych, bo 10.5% więc liczba stosunkowo wielka.

Przewaga mężczyzn czynnych zawodowo nad kobietami pracującymi zawodowo jest widoczna, tylko w ogrodnictwie (warzywa i t. d.) zaznacza się przewaga kobiet, ale nieznaczna większością; odsetek mężczyzn wynosił 46.2% a kobiet 53.8%. W górnictwie zajętych mężczyzn było 68.3%, kobiet 31.7%, — w handlu 67% mężczyzn a kobiet 33%.

Na wsi rzecz rozumiała najwięcej ludzi trudni się rolnictwem, leśnictwem a mianowicie 84%, na górnictwo przypada 15%, a 1% na inne zawody.

Przewaga mężczyzn zawodowo czynnych na wsi nad kobietami pracującymi zawodowo jest utrzymana prawie we wszystkich zawodach, tylko w uprawie roli przewaga wprawdzie nieznaczna dostaje się kobietom, bo odsetek kobiet zatrudnionych w rolnictwie wynosi 52%, a mężczyzn 48%, poza tym wyjątkiem mężczyźni przeważają: w górnictwie 83% mężczyzn, kobiet 17% w handlu mężczyzn 65.4%, i kobiet 37.6%, — wolne zawody i służba publiczna mężczyzn 62%, kobiet 38%.

komunikacja mężczyzn 98%, kobiet 2%, bezrobotnych mężczyzn 60.6%, kobiet 39.4%.

KOMUNIKACJA.

W powiecie częstochowskim jest 8 stacji, na jedną stację przypada 240 klm. kw. i 29.338 mieszkańców, więc sieć kolejowa jest słabo rozwinięta, inne bowiem powiaty dochodzące do 1.000 klm. kw. posiadają więcej niż 8 stacji. Ruch pocztowy, telegraficzny i telefoniczny w mieście Częstochowie przedstawia się jak następuje:

rok 1926

przekazy pocztowe				telegramy		rozmowy telef.		na jednego mieszkańca przypada				
wplacone		wyplacone		nadane	nadesłane	miejsc.	zamiejsc.	przekazów		telegra-	rozmów	telef.
wplac.	wyplac.	mow	rozmo-	zam.								
79.212	10.463.084	122.034	12.503.391	54	53	3.499	95	1.0	1.5	0.7	43.5	1.2

ROLNICTWO.

Grunt orny wynosi 49.7%, łąki 6.6%, lasy wynoszą 26.7% a reszta na nieużytki.

Do wielkiej własności zaliczamy gospodarstwa ponad 50 ha. Stosunek ziemi użytkowanej rolniczo w gospodarstwach ponad 50 ha do ogółu ziemi użytkowanej rolniczo wynosi w powiecie częstochowskim 15.0%.

Powierzchnia zasiana i ogólny zbiór w 1925/26 r.

Pszonica zasiana na	3.290 ha	ogólny zbiór	43.110 q
żyto	29.570 "	"	334.108 q
jęczmień	6.750 "	"	98.151 q
owies	14.900 "	"	235.340 q
ziemniaki	20.800 "	"	2.035.100 q

Ogólna przestrzeń zasiewów pięciu najważniejszych ziemiopłodów wynosi 79.310 ha (gdy w Polsce 15.954.000 ha) — z tego na pszenicę przypada 4.1% przestrzeni, — na żyto 37.3%, — na jęczmień 8.5%, — na owies 18.8%, — na ziemniaki 31.3%.

Przeciętny zbiór w 1925/26 roku z jednego ha pszenicy 13.1 dla powiatu częstochowskiego, dla Polski wynosi przeciętnie 12.2, — żyta dla powiatu 11.3%, na Polskę 11.5%, — jęczmienia 14.5, owsa 15.8, — ziemniaków dla powiatu częstochowskiego 98, dla Polski 120.

Obszar plantacji buraków cukrowych. powierzchnia w ha.

ogółem	fabryczne	dworskie	włościańskie
34	—	34	—

Zużycie nawozów sztucznych, fosforowych, potasowych i azotowych wynosi 5.850 tonn, a na 1 ha ziemi ornej wypada 71.9 kg.

Produkcja zbóż na jednego mieszkańca.

Przeciętny zbiór zboża chlebowego na 1 mieszkańca wynosi w 1925/26 r. dla województwa kieleckiego 160 kg., przeciętny zbiór zboża chlebowego dla powiatu częstochowskiego wynosi 165 kg., przeciętny zbiór zboża chlebowego dla Polski wynosi 245 kg.

Inwentarz żywy.

Liczba koni na 100 ha ziemi użytkowanej rolniczo (z r. 1921) wynosi 13.6, liczba koni ogółem wynosi 15.1.

Liczba bydła rogatego na 100 ha ziemi wynosi 42.2, liczba bydła rogatego ogółem wynosi 38.5.

Trzoda chlewna na 100 ha ziemi użytkowanej rolniczo wynosi 14.2, trzoda chlewna ogółem wynosi 24.6.

PRZEMYSŁ.

Powiat częstochowski stanowi jeden z ośrodków bardziej uprzemysłowionych w województwach centralnych. Konsumcja węgla jest jednym ze wskaźników rozwoju przemysłu i tak w powiecie częstochowskim konsumpcja węgla na jednego mieszkańca przeciętnie wynosi 1.088.3 kg.

Górnictwo.

Kopalń rudy żelaznej czynnych w 1926 roku było 4 — zatrudniające 1.653 robotników. Nadanie rudy żelaznej kolejami wynosiło w r. 1924 (10 miesięcy t. j. 1/III—31/XII 1924 r.) 50.513 tonn, — wydobycie rudy żelaznej w 1925 roku wynosiło w powiecie częstochowskim 114.979 tonn czyli 54% ogólnego wydobycia w Polsce.

Hutnictwo.

W powiecie częstochowskim w 1925 r. była czynną jedna huta żelaza i stali na 28 hut w całej Polsce. Huta ta zatrudniała 1.134 robotników na 31.916 robotników w całej Polsce zatrudnionych. Nadanie żelaza

i stali surowej wynosiło w powiecie częstochowskim 4.469 tonn, a saldo nadania (przewyżka nadania nad przybyciem) 1.863 tonn. Produkcja surowca żelaza daje 32.033 tonn, a więc powiat częstochowski zajmuje drugie w Polsce miejsce w produkcji, bo na pierwsze wysuwa się powiat Świętochłowicki o 267.949 tonnach produkcji surowca żelaza.

Przemysł przetwórczy 1).

Ogólna liczba zakładów zatrudniających normalnie ponad 20 robotników wynosiła w maju 1926 r. w powiecie częstochowskim 84, z ogólną liczbą 16.798 robotników.

Przemysł mineralny.

Na powiat częstochowski przypada 2 cementownie zatrudniające 216 robotników, podczas gdy w Polsce czynnych jest 15 cementowni. Nadanie cementu w ciągu 10 miesięcy 1924 wynosiło 22.451, a saldo nadania 22.210 tonn.

Produkcja cementu portlandzkiego w całej Polsce w 1925 r. wynosiła 5.246.786 z tego na powiat częstochowski przypada 205.709 q.

Ogółem w Polsce było 54 większych wapienników, a w powiecie częstochowskim 6 zakładów zatrudniających 298 robotników. Produkcja wapna ogółem wynosi 419.092. Z tego wapna budowlanego 409.092. Powiat częstochowski zajmuje więc jedno z wybitnych miejsc w szeregu powiatów Polski (3 miejsce po Chrzanowie i Krakowie) produkujących wapno.

Cegielnie: powiat częstochowski posiadał 7 zakładów na 362 zakładów w Polsce i zatrudniał 628 robotników w Polsce zatrudnionych w cegielniach.

Huty szkła: na 79 zakładów czynnych i 13.431 zatrudnionych w nich robotników — w powiecie częstochowskim czynnych było 2 zakłady i 841 robotników. Nadanie szkła wynosiło 1.137 tonn.

Porcelana: na 14 zakładów czynnych i 3.300 robotników — powiat częstochowski miał 1 zakład i 35 robotników zatrudnionych.

Co do innego rodzaju przemysłu mineralnego jak: betoniarnie, marmury, szlifiernie, fabryki luster itp. powiat częstochowski liczył 2 zakłady i zatrudniał 70 robotników.

Przemysł metalowy.

Na 350 zakładów czynnych i 27.883 robotników czynnych w Polsce w maju 1926 r. powiat częstochowski liczył 14 zakładów i zatrudniał 2.688 robotników. Do powiatu przywieziono w ciągu 10 miesięcy 1924 r. żelaza i stali surowej 2.606 tonn. Szyn i części zapasowych taboru kolejowego i tramwajowego, nadano w powiecie częstochowskim 2.971 tonn, saldo nadania wynosi 2.635 tonn a więc zajmuje piąte miejsce w Polsce.

Żelazo i stal handlowe: ogółem wynosi nadanie 385.680 tonn, nadanie powiatu częstochowskiego 10.314 tonn. Przewodów żelaznych, wodociągowych, kanalizacyjnych, do ogrzewania i t. d. w powiecie częstochow-

skim wynosi nadanie 1.462 tonn, saldo nadania 263 tonn.

Narzędzia żelazne i blaszane: w powiecie częstochowskim nadanie wynosi 2.887 tonn, saldo 2.637 tonn a więc powiat częstochowski zajmuje drugie miejsce, bo na pierwszym stoi powiat Rybnicki, którego nadanie wynosi 5.409 tonn.

Przemysł maszynowy.

Na 283 zakładów ogółem czynnych i 27.503 robotników zatrudnionych, powiat częstochowski ma jeden zakład i zatrudnia 65 robotników.

Przemysł chemiczny.

(kwasy, sole, farby, celuloz).

Na 178 zakładów czynnych i 18.871 robotników zatrudnionych w całej Polsce, w powiecie częstochowskim było 3 zakłady zatrudniające 178 robotników.

Smoła węglowa: ogółem nadanie wynosi 52.986 tonn, powiat częstochowski sam nadaje 110 tonn.

Kwasy: ogółem nadano 127.708 tonn, powiat częstochowski nadaje 1.205 tonn.

Soda: ogółem nadano 53.895, — powiat częstochowski nadaje 1.139 tonn.

Wszelkie sole chemiczne: ogółem nadanie wynosiło 13.417 tonn a nadanie powiatu częstochowskiego wynosiło 1.598 tonn, a więc drugie miejsce zajmuje powiat częstochowski po Katowicach, których nadanie wynosi 3.522 tonn.

Barwniki: nadanie ogółem wynosiło 12.335 tonn, powiat częstochowski nadaje 355 tonn.

Nawóz azotowy: ogółem nadanie wynosiło 49.895 tonn, powiat częstochowski nadaje 802 tonn.

Tektura dachowa: ogółem nadanie wynosiło 33.960 tonn, częstochowski powiat nadaje 1.114 tonn a więc na drugim miejscu stoi po Katowicach, których nadanie wynosiło 2.944 tonn.

Superfosfat mineralny: którego nadanie wynosiło w powiecie częstochowskim 2.000 tonn.

Fabryki zapalek: na 11 fabryk ogółem i 2.235 robotników w nich zatrudnionych powiat częstochowski liczył 1 fabrykę i zatrudniających 183 robotników.

Przemysł włókienniczy.

Na 552 przędzalnie i tkalnie zatrudniające 100386 robotników ogółem w Polsce na powiat częstochowski przypada 7 zakładów i 10.001 robotników. Nadanie ogółem tkanin wynosi 75.036 tonn, nadanie powiatu częstochowskiego wynosi 10.770 tonn.

Przemysł papierniczy.

Ogółem posiadał 40 zakładów i 7.039 robotników z tego na powiat częstochowski przypada dwa zakłady i 279 robotników. Produkcja papieru w 1925 r. wyraża się w ogólnej cyfrze 74.459 tonn. Z tego na powiat częstochowski wynosi 5886 tonn.

Przemysł drzewny.

Powiat częstochowski zatrudniał 143 robotników w 5 zakładach.

1) W poniższych uwagach zostały uwzględnione wyłącznie tylko zakłady zatrudniające normalnie 20 i więcej robotników.

Produkcja gorzelnii.

Powiat częstochowski ma jeden zakład i wyprodukował w 1925/26 roku 66.000 litrów. Na 67 browarów ogółem w Polsce i 3.901 zatrudnionych robotników, powiat częstochowski ma 1 browar i zatrudnia 37 robotników.

Przemysł budowlany.

Na 407 zakładów i 22.727 robotników na powiat częstochowski przypada 4 zakłady i 946 robotników.

K. Kuczabiński.

Dookoła spraw samorządowych

WYNAGRODZENIE GMIN ZA WYKONYWANIE WYROKÓW SĄDOWYCH.

(H.). W myśl art. 59 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22.III.1928 r. o postępowaniu przymusowym w administracji (Dz. Ust. Nr. 36, poz. 341) gminy obowiązane są wykonywać wyroki sądowe cywilne i karne. Według pktu 4 tegoż artykułu przepis w przedmiocie wynagrodzenia za wykonywanie przez gminy egzekucji na polecenie władz sądowych i prokuratorów określić ma rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych, wydane w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Dowiadujemy się, że stosowny projekt rozporządzenia został już opracowany przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i jest obecnie uzgadniany z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych. W myśl tegoż projektu gmina miałaby — poza rzeczywistymi kosztami, wyłożonymi w wykonaniu egzekucji — otrzymać jeszcze wynagrodzenie w pewnym, nieustalonym jeszcze dotychczas, stonku procentowym do egzekwowanej należności, nie mniej jednakże, aniżeli 5 zł. Wynagrodzenie to ściągaby gmina wraz z należnością, podlegającą egzekucji, od osób, przeciwko którym prowadzona jest egzekucja. W sprawach karnych z kwoty ściągniętej ma być przede wszystkim zaspokojona należność, podlegająca egzekucji, natomiast w sprawach cywilnych — przede wszystkim wynagrodzenie gminy, za które do wysokości 5 zł. odpowiadałyby wierzyciel pod rygorem egzekucji tej należności. Jeżeli egzekucja w sprawach cywilnych nie polega na ściąganiu kwoty pieniężnej, wysokość wynagrodzenia oznaczać ma sąd w osobnej decyzji w wysokości od 5 do 100 zł., zależnie od wartości przedmiotu i warunków egzekucji.

DROGI PAŃSTWOWE, WOJEWÓDZKIE I POWIATOWE W OBRĘBIE MIAST.

(H.). Ministerstwo Robót Publicznych wydało w swoim czasie obszerny okólnik z dn. 5.XII.1921 r. Nr. XII — 908 (ob. „Zbiór ustaw i rozporządzeń drogowych” inż. M. W. Nestorowicza, str. 68 i n.) w sprawie dróg państwowych, wojewódzkich i powiatowych w obrębie miast. Obecnie zaprojektowało Mstwo Rob. Publ. zmianę wzgl. uzupełnienie powyższego okólnika przez udzielenie następujących wyjaśnień:

1. Przewidziane w ustępie A, p. p. 1 i 2, powyższego okólnika pociąganie przez Państwo lub przez związki samorządowe do udziału w pokrywaniu kosztów utrzy-

mania odcinków dróg państwowych, wojewódzkich lub powiatowych, położonych w granicach miast, osad miejskich, uzdrowisk i zdrojowisk, w myśl art. 23 ustawy drogowej z dn. 10.XII.1920 r. (Dz. Ust. z r. 1921, Nr. 6, poz. 32) może mieć zastosowanie w odniesieniu do otrzymujących z utrzymania tych dróg szczególne korzyści lub też nadmiernie zużywających drogi, jak np. kopalnie, fabryki i inne przedsiębiorstwa, nie zaś do zarządu tych miast, osad miejskich, zdrojowisk i uzdrowisk, z wyjątkiem wypadków, kiedy miasto, osada miejska, uzdrowisko lub zdrojowisko jest właścicielem kopalni, fabryki lub innego przedsiębiorstwa, zakwalifikowanego do dopłat na rzecz dróg i jako takie winno być do tych dopłat pociągnięte.

Wyjaśnienie to nie kwestjonuje oczywiście prawa powiatowych związków komunalnych pociągania miast niewydziałonych do udziału w budowie i utrzymaniu dróg powiatowych, które to prawo stworzyła nowela do ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych z dnia 22.III.1928 r. (Dz. Ust. Nr. 36, poz. 335).

2. Przewidziane w ustępie B, p. p. 1 i 2, powyższego okólnika przekazanie zarządom miejskim odcinków dróg państwowych, wojewódzkich i powiatowych, znajdujących się w granicach miast, osad miejskich, uzdrowisk i zdrojowisk, winno być dokonywane w tych wypadkach, gdy poprzednio została uzyskana zgoda wspomnianych zarządów na przyjęcie wzmiankowanych odcinków dróg.

NADZÓR POLICJI PAŃSTWOWEJ NAD NARZĘDZIAMI MIERNICZEMI W OBRODZIE PUBLICZNYM

Dla uniknięcia możliwych wątpliwości Ministerstwo Spraw Wewnętrznych okólnikiem z dn. 12 lipca b. r. Nr. 123 wyjaśniło że postanowienia art. 5 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 6 marca 1928 r. o Policji Państwowej (Dz. U. R. P. Nr. 28 poz. 257) nie uchylają obowiązków policji, wynikających z art. 21 Dekretu o miarach z dnia 8 lutego 1919 r. (Dz. P. P. P. Nr. 15, poz. 211).

ZWOLNIENIE OD OPŁATY STEMPOWEJ POZWOLEŃ NA KUPNO BRONI.

(H) W związku z zapytaniami poszczególnych Urzędów Wojewódzkich Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu wyjaśniło okólnikiem z dn. 6.VI b. r. Nr. 95, że pozwo-

lenie na kupno broni, wydane w myśl okólnika Min. Spraw Wewn. Nr. 132 z dnia 30 listopada 1921 r. (Nr. BP. 2775) nie podlega opłacie stemplowej, gdyż zawie-

ra tylko zawiadomienie, że właściwa władza po spełnieniu pewnych warunków, wyda świadectwo urzędowe, podlegające opłacie stemplowej.

Z życia samorządu

DZIAŁALNOŚĆ POW. ZW. KOM. W BIAŁYMSTOKU W DZIEDZINIE ROLNICTWA W CZASIE OD 1.IV 1927 DO 31.III 1928.

Powierzchnia powiatu wynosi 254.998 ha, z czego na grunty orne przypada 51%, łąki i pastwiska 24,3%, a na lasy i nieużytki 24,7%. Z powyższego obszaru w posiadaniu mniejszej własności znajduje się 72%, wielkiej 19,8% oraz państwa 8,2%.

Podstawowe udoskonalenie warunków produkcji warsztatów rolnych, jakim jest w istocie swej komasacja, przedstawia się bardzo pomyślnie, gdyż powiat Białostocki w dziedzinie komasacji zajmuje pierwsze miejsce w województwie. Do komasacji zgłosiło się dotychczas 227 wsi, całkowite zaś postępowanie komasacyjne zakończono dotychczas w 32 wsiach o ogólnym obszarze ca 31.000 ha. W roku bieżącym przeprowadza się prace na 48 obszarach scalenionych o łącznej powierzchni ca 43.500 ha a na rok gospodarczy 1929/30 przewiduje się rozpoczęcie pracy jeszcze w 45 nowych obiektach. W celu usprawnienia komasacji w odniesieniu do szacunku ziemi Wydział Powiatowy projektuje odbycie w najbliższym czasie wspólnego posiedzenia z powiatowym komisarzem ziemskim.

Likwidacja serwitutów w powiecie jest już prawie na ukończeniu, gdyż z 85 zgłoszonych spraw zlikwidowano 76 na obszarze ca 25.000 ha serwitutów pastwiskowych. Na ukończeniu jest również sprawa uwłaszczenia długoletnich dzierżawców, gdyż z 134 zgłoszonych spraw Urząd Ziemski i Powiatowa Komisja Uwłaszczeniowa rozpatrzyła i załatwiła już 90.

Prace meljoracyjne w powiecie znajdują się w stadium zapoczątkowania. Obecnie istnieje 5 spółek wodnych, składających się przeważnie z drobnych rolników i obejmujących łącznie 110 ha gruntów ornych do drenowania, 250 ha łąk do osuszenia i 7½ ha łąk do osuszenia i nawodnienia. Największa z tych spółek „Bogdaniec” wykonała już prawie ¾ robót drenarskich, przewidzianych kosztorysem na obszarze 50 ha. Nadto Okręgowa Dyrekcja Robót Publicznych wykańca obecnie projekt regulacji górnej części rzeki Supraśl, co pozwoli w roku przyszłym przystąpić już do robót wykonawczych i osuszyć duże obszary zabagnionych obecnie terenów nadrzecznych.

Doceniając ogromne znaczenie meljoracji dla podniesienia produkcji rolnej, Wydział Powiatowy opracował za pośrednictwem Biura Urzędów Rolnych Kółek Rolniczych w Warszawie generalny szkic wszelkich meljoracji i regulacji rzek dla całego powiatu.

Dla podniesienia hodowli bydła Wydział Powiatowy podjął starania o wprowadzenie państwowego nadzoru nad buhajami narazie w gm. Trzcianie z ustaleniem sieci punktów kopulacyjnych. Zakupiono 5 buhajów kosztem 3875 zł. Poza tem wskutek starań Wydziału Powiatowego uruchomiono w majątku Knyszyn punkt kopulacyjny z ogierami ze stadnin państwowych.

Dla opieki nad stanem zdrowotnym inwentarza utrzymywano lekarza weterynarii z siedzibą w Knyszynie, który jednocześnie prowadził przychodnię. W roku bieżącym Wydział Powiatowy zamierza uruchomić w Knyszynie lecznicę weterynaryjną w budynkach na ten cel zbudowanych oraz wspólnie z Magistratem przychodnię weterynaryjną w Białymstoku.

Poza tem udzielano subwencji miejscowym organizacjom rolniczym i utrzymywano szkołę rolniczą w Supraślu.

Z POWIATU KOBRYŃSKIEGO.

Zdrowie publiczne.

Działalność powiatowego związku komunalnego w Kobryniu w dziedzinie zdrowia publicznego w okresie od 1.IV 1927 do 31.III 1928 musiała się ze względu na szczuple środki ograniczyć do zaspokojenia najniezbędniejszych potrzeb w tej dziedzinie. Mimo to zdołano przeprowadzić cały szereg inwestycji oraz przystąpić do energiczniejszej akcji profilaktycznej. Z dokonanych inwestycji należy wymienić najniezbędniejszy remont budynków szpitalnych,

zakup narzędzi chirurgicznych, oraz wewnętrzne urządzenia szpitala.

W roku 1927 uruchomiono 2 rejony sanitarne. Wszystkie przychodnie rejonowe są prowadzone przez lekarzy, którzy udzielają porad ludności za minimalną opłatą (2 zł. od porady) ewentualnie bezpłatnie w razie stwierdzonego przez urząd gminy ubóstwa. Niezależnie od tego lekarze rejonowi udzielają chorym na choroby weneryczne i na jaglicę bezpłatnie porad lekarskich w ciągu godziny w tygodniu. Nadto lekarze rejonowi są zobowiązani do bezpłatnego szczepienia ochronnego oraz do dokonywania inspekcji sanitarnych w szkołach, położonych w obrębie rejonu.

Opieka społeczna.

W wyżej wspomnianym okresie powiatowy związek komunalny utrzymywał sierociniec dla dzieci obojga płci oraz przytułek dla starców. Przytułek został przejęty od magistratu w dn. 1 października 1927 r. W sierocińcu znajdowało się w dn. 1.IV.1927 r. 127 dzieci. W ciągu roku przybyło 26, oddano rodzicom i krewnym 30, odesłano do powiatu przynależności — 1, oddano do terminu do nauki rzemiosł 9, umieszczono w zakładach wychowawczych 53, w bursach rzemieślniczych 13, w zakładach wychowawczo - leczniczych dla dzieci jagliczych 7. Na dzień 1.IV. 1928 r. pozostawało w sierocińcu 40 dzieci w wieku od 7 do 14 lat. Sierociniec został w październiku 1928 r. na skutek zarządzenia wojewody zreorganizowany na zakład wychowawczo - opiekuńczy, przeznaczony wyłącznie dla dziewcząt w wieku od 7 do 14 lat w ilości 40. Obecnie jest w schronisku 18 dziewcząt w wieku od 7 do 12 lat i 22 w wieku od 12 do 14 lat. Uczęszcza do szkół powszechnych 39 dziewcząt oraz do preparandy nauczycielskiej 1.

Na dzień 1.IV.1928 r. na utrzymaniu pow. zw. kom. pozostawało dzieci w sierocińcu własnym 22, w zakładach opiekuńczo - wychowawczych innych powiatów 48, w zakładach wychowawczo - leczniczych 6, w terminach rzemieślniczych 8. Ogólny koszt utrzymania dzieci w sierocińcu pow. zw. kom. wynosił 56.335 zł. 56 gr., w innych zakładach 17.142 zł. 78 gr. Ogółem 73.478 zł. 34 gr. Koszt utrzymania 1 dziecka w terminie wynosi 500 zł. w ciągu 3 lat. Przeciętny dzienny koszt utrzymania dziecka w sierocińcu pow. zw. kom. wynosił 2 zł. 15 gr.

Przytułek dla starców, po przejęciu od Magistratu, został przeniesiony do wsi Zalesie, odległej od Kobrynia o 7 km., — ze względu na brak w Kobryniu odpowiedniego lokalu, gdyż lokal poprzednio przez przytułek zajmowany, został przeznaczony na pomieszczenie dla sierocińca. W przytulku stałych pensjonariuszy na 1.IV.1928 r. było 17, 15 zaś osób otrzymywało stałe zapomogi miesięczne w wysokości od 10 do 25 zł. Koszt ogólny utrzymania przytulku wynosił 2.818 zł. 05 gr., wypłacono zapomóg 1246 zł. 05 gr. Przeciętny koszt dzienny utrzymania 1 osoby w przytulku wynosił 91 gr.

W r. ub. prowadzony był również szpitalik dla dzieci chorych na jaglicę, obliczony na 45 łózek. Pod koniec roku budżetowego szpitalik został przekazany pow. zw. kom. w Pińsku.

Na zapomogi doraźne dla biednych wydatkowano 446 zł. 71 gr.

Popieranie rolnictwa.

Zalesienie nieużytków. Na wiosnę 1927 r. założono szkółkę sosny na powierzchni 0,3 ha i sadzonkami z tej szkółki zalesiono na wiosnę 1928 r. 50 ha gruntów piaszczystych, należących do komasującej się wsi Kamień - Królewski, gdzie również zostało utrwalone wierzba kaspijska 3 ha piasków lotnych. Na wiosnę 1928 r. również założono drugą szkółkę sosny na powierzchni 0,45 ha.

Hodowla. Latem 1927 r. zakupiono 4 buhaje rasy czerwonej kosztem 5.000 zł. oraz 11 knurów i 4 lochy — rasy dużej białej angielskiej. Buhaje rozmieszczono w części północno - zachodniej

powiatu, gdzie są większe skupienia bydła czerwonego, knury zaś i lochy — w całym powiecie.

Stacje czyszczenia nasion urządzono w 6 punktach przy kółkach rolniczych Okręgowego Związku Kółek Rolniczych. Stacje zaopatrzone narazie tylko w młynki i żmijki.

Meljoracje. W okresie sprawozdawczym przeprowadzono niwelację i sporządzono projekty w 3 kierunkach, celem osuszenia błota w m. Zabince — na przestrzeni około 5 km. Przeprowadzono również, po sporządzeniu projektu, rów odwadniający w Kobryniu w kierunku od ulicy Brzeskiej do Muchawca, odległ. 0,8 km. Prócz tego sporządzoną została mapa meljoracyjna powiatu Kobryńskiego w skali 1:75.000 oraz mapa drogowa w skali 1:50.000.

Organizacje: W powiecie istnieją: kółka rolnicze — 14 (Okr.

Two Rol. — 8 i O. Z. K. R. — 6), kas Stefczyka — 8, mleczarnia spółdzielcza 1, spółdzielni spożywczych kilka. O. T. R. i O. Z. K. R. otrzymały w okresie sprawozdawczym z funduszków P. Z. K. na wydatki rzeczowe łącznie 9.000 zł.

Oświata rolnicza. Na stypendja dla uczniów i uczennic w szkołach rolniczych wydatkowano 4.800 zł. na 12 stypendjów.

Powiatowa Komunalna Kasa Oszczędności. Kasa rozpoczęła swe czynności 1.VIII.1927 r. z kapitałem zakładowym w wysokości 10.000 zł. Do 31 marca 1928 r. dokonała obrotów na sumę — 927.000 zł. W tym okresie przyjęła wkładów 170 na sumę ogólną 25.390 zł. i udzieliła pożyczek 867 w sumie ogólnej 244.000 zł. z czego na drobne rolnictwo przypada 168.650 zł.

K o m u n i k a t y

SANITARNO - HIGJENICZNE WYSZKOLENIE LEKARZY.

We wrześniu roku bieżącego Państwowa Szkoła Higjenu (Chocimska 24) rozpoczyna trzeci kurs Higjenu Publicznej dla lekarzy — kandydatów do państwowej i samorządowej Służby Zdrowia. — Kurs trwać będzie dziewięć miesięcy.

Z KASY EMERYTALNEJ PRACOWN. KOMUN.

Zarząd Kasy Emerytalnej Pracowników Samorządowych podaje do wiadomości zainteresowanych, iż za-

powiedziany według uchwały Zjazdu Likwidacyjnego z dnia 20 maja 1928 r. termin dokonania rozrachunku likwidacyjnego na 15 do 30 lipca r. b. nie mógł być dotrzymany wobec tego, iż Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej nie powzięło dotychczas decyzji w sprawie zatwierdzenia planu likwidacyjnego.

Według zasiągniętych informacji załatwienia sprawy przez Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej należy się spodziewać w ciągu bieżącego miesiąca.

Warszawa, dn. 2 sierpnia 1928 r.

Zarząd Kasy Emerytalnej
Pracowników Samorządowych.

G M I N A W I E J S K A I M I E J S K A

Wynagrodzenie sołtysów w b. Kongresówce

Urząd sołtysa w gminie zbiorowej b. zaboru rosyjskiego, szczególnie zaś w b. Królestwie Polskiem, — to wprawdzie zaszczytne w gromadzie stanowisko, dające sołtysowi dużą władzę w stosunku do włościan, ale także cały szereg obowiązków, których należyte wykonywanie niezawsze budzi dlań sympatje u tychże włościan, jego bliższych lub dalszych sąsiadów, to duża suma pracy, jeżeli ją sołtys pojmuje i wykonywa sumiennie i to pracy, spełnianej w znacznym stopniu bezinteresownie, bo wynagrodzenie sołtysa w stosunku do jej rozmiarów jest naogół nieproporcjonalnie niskie. Rzecz się ma, przynajmniej pod względem ustawowego jej uregulowania, nieco lepiej w województwach wschodnich, gdzie — stosownie do art. 77 rozporządzenia Komisarza Generalnego Ziem Wschodnich z dnia 26 września 1919 r. o samorządzie gminnym (Dz. Urz. Z. C. Z. W. Nr. 21, poz. 215) — „sołtys otrzymuje stałe wynagrodzenie z funduszków gminnych”. Tam więc troszczy się o niego gmina i od nastawienia społecznego i dojrzałości obywatelskiej radnych zależy lepsze lub gorsze uregulowanie tej sprawy.

Inaczej rzecz się przedstawia w b. Królestwie Polskiem.

Ustawa gminna z r. 1864 stawia najpierw władzę

sołtysa wcale wysoko. Czytamy w jej art. 223, że władza sołtysa, jako pomocnika wójta gminy, rozciąga się na wszystkich mieszkańców gminy, w szczególności zaś na mieszkańców tej wioski lub kolonji, która go obrała. Nieposłuszeństwo i opór sołtysowi pociąga tę samą karę za sobą, jakiej ulegają nieposłuszni i opierający się wójtowi gminy. O zakresie władzy sołtysa w gromadzie podobnie wyraża się art. 289.

Szereg artykułów wylicza następnie obowiązki sołtysa. Jest on więc pomocnikiem wójta gminy i wykonywa bezwarunkowo wszelkie jego legalne rozkazy i zlecenia, a nawet, nie czekając jego rozkazów, przychodzi mu w pomoc we wszystkich czynnościach policyjnych i innych, na wójta gminy włożonych (art. art. 221 i 290).

Niezależnie od tych obowiązków, spełnianych w charakterze pomocnika wójta gminy, sołtys ma: a) zwoływać i zamykać zebranie gromady i utrzymywać w niem należyty porządek; b) wnosić pod rozpoznanie zebrania gromady sprawy, potrzeb i dobra gromady dotyczące; c) wykonywać uchwały tegoż zebrania gromady; d) uczestniczyć w sporządzeniu protokołów w zarządzie gminnym, dotyczących zrzeczenia się ze strony włościan działek, wydzielonych na ich rzecz z pustek w majątkach prywatnych lub niezajętych gruntów skar-

bowych i poduchownych (art. 224). Wreszcie — i to jest najmniej miły obowiązek — jest sołtys poborcą podatków od osób, władzy jego poddanych (art. art. 225 i 291).

Jakże się przedstawia wedle ustawy gminnej wynagrodzenie sołtysów za te ich czynności? Art. 308 daje im jeden istotny plus, który ich pozatem podnosi w oczach współmieszkańców, bo na cały czas ich służby zwalnia ich od obowiązku odbywania wiejskich powinności w naturze, które za nich pozostali mieszkańcy wioski odbywać mają. Wynagrodzenie pieniężne natomiast, przewidziane w ustawie, po zwaloryzowaniu go na walutę obecną, jest śmiesznie małe. Według art. 306 wynosi ono rocznie — w zależności od ilości osad we wsi — od 2 rb. 70 kop. do 7 rb. 20 kop. W myśl następnego artykułu gubernator (obecnie wojewoda) określa na każde najbliższe trzylecie zgóry sposób rozkładu pomiędzy gospodarzy wynagrodzenia, o którym mowa w art. 306. A więc rodzaj składki włościan na pensję sołtysa.

Ten stan rzeczy odstrasza naturalnie bardziej wartościowe jednostki od przyjmowania urzędu sołtysa. Jednostki zaś mniej wartościowe popycha niejednokrotnie do nadużyć, przyprawiających gminę o poważne straty materialne i podkopujących u gminiaków znaczenie i powagę władz administracyjnych. Dało to powód do wystąpień z wielu stron pod adresem Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z prośbą o uregulowanie tej sprawy. Pełne zadośćuczynienie temu postulatowi jest możliwe naturalnie tylko w drodze odpowiedniej zmiany ustawy gminnej z r. 1864. W oczekiwaniu na uchwalenie przez Sejm nowej ustawy gminnej Ministerstwo Spraw Wewnętrznych musi się oczywiście trzymać na razie ram ustawy dotychczas obowiązującej, tem samem zaś nie może dać w tej sprawie zupełnie zadawalającego rozwiązania. To też w reskrypcie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w tejże sprawie do Wojewody w Białymstoku z dnia 30 września 1927 r. Nr. S. S. 125/27 czytamy, co następuje:

„Załatwiając sprawozdanie z dn. 4.XI.1926 r. Nr. 3361/1, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych zawiadamia, że w myśl art. 306 ustawy o organizacji samorządu gmin wiejskich z r. 1864 wynagrodzenie sołtysów za pełnienie obowiązków zależne jest od ilości osad we wsi. Sposób pokrycia tego wydatku uregulowany jest w art. 307 powołanej ustawy, który przewiduje, że gubernator określa na najbliższe trzylecie zgóry sposób rozkładu wynagrodzenia pomiędzy gospodarzy. Z zestawienia powołanych przepisów wynika, że istnieje ścisły związek między wynagrodzeniem sołtysa, a rozmiarem jego pracy we wsi i wobec tego wynagrodzenie sołtysa — w myśl postanowień wspomnianego art. 307 — powinno być rozłożone na gospodarzy danej wsi (gromady), a nie na gospodarzy danej gminy, jakby to wynikało z opinii Pana Wojewody.

W związku ze zmianą systemu podatkowego wynagrodzenie sołtysa powinno być obecnie wypłacane z wpływów podatkowych, przyznanych gromadzie na zasadzie p. 2 art. 3 ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 94, poz. 747). Wysokość tego wynagrodzenia należy obliczyć według norm, przewidzianych w powołanym art. 306 ustawy o organizacji samorządu

gmin wiejskich, przerachowanych zgodnie z § 1 rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 1 sierpnia 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 82, poz. 785)“.

Drugi ustęp powyższego reskryptu ministerjalnego mógłby istotnie sprowadzić sprawę wynagradzania sołtysów na właściwe tory, gdyby ten 5%-owy udział gromady we wpływach gminy z dodatków do państwowego podatku gruntowego, przewidziany w art. 3 ustawy o tymczasowem uregulowaniu finansów komunalnych, który — nawiasem powiedziawszy — wedle zamiarów ustawodawcy miał zaspokoić wszelkie potrzeby gromady, niepokryte z jej dochodów o charakterze prywatno - prawnym, mógł naprawdę wystarczyć przynajmniej na pensję dla sołtysów. Tak jednakże, niestety, nie jest, kwoty bowiem, które z powyższego tytułu należą się mogą gromadom, są zupełnie znikome.

Mam oto przed oczyma zestawienie tych wpływów w powiecie kolneńskim. Gmina Czerwone np. w tym powiecie ma 21 gromad; w 19 z tych gromad wpływ z tytułu omówionego wyżej 5% udziału w gminnych dodatkach do państwowego podatku gruntowego waha się od 1 zł. 79 gr. do 15 zł. 27 gr. Jedynie w gromadzie Czerwone, liczącej 195 osad, udział ten wynosi 69 zł. 17 gr., zaś w gromadzie Zabiele, mającej 204 osad, — 76 zł. 50 gr. Gmina Jedwabne ma gromad 48, z tych zaś w 43 udział ten nie dosięga nawet 10 złotych, a w niektórych wyraża się wprost w groszach. W gminie Stawiski 40 wsi ma z tego tytułu w sumie 211 zł. 79 gr. i t. p.

Tych parę cyfr nie wymaga komentarzy, a prowadzi do prostego wniosku, że gromada, która z tytułu podatku gruntowego może otrzymać np. 1 zł. 79 gr., a niejednokrotnie jeszcze mniej, nie może z tego wpływu wypłacić pensji sołtysowi. Jest zresztą publiczną tajemnicą, że gminy naogół nie bawią się w obliczanie dla gromad tych 5% z art. 3 ustawy o tymczasowem uregulowaniu finansów komunalnych, bo i tak z konieczności muszą im dawać więcej, aniżeli tych 5% wyniosło.

Jakże w tym stanie rzeczy radzą sobie gminy z sołtysami? Wiadomo mi, że np. w powiecie bielskim, województwa białostockiego, na zasadzie uchwał rad gminnych, zatwierdzonych przez wydział powiatowy, sołtysi pobierają swoje wynagrodzenie od 1 stycznia 1926 r. z funduszków ogólnogminnych w wysokości 20 — 60 złotych rocznie. Niedużo to, ale zawsze coś i to coś stałego. Unika się tej niechęci ludności, która wedle ustawy gminnej powinna się składać na pensję dla sołtysa, sołtysowi zaś daje się pewną kwotę, która obok zwolnień od powinności w naturze stanowi już poważny hamulec w szukaniu sobie wynagrodzenia za pracę w innej, niedozwolonej formie.

Powyższy system wynagradzania sołtysów jest niewatpliwie stosowany także w innych powiatach, a powinien — moim zdaniem — znaleźć powszechnie zastosowanie i wyraźną aprobatę Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

Zdać mi się, że i wzaledy formalno - prawne nie powinny tu stanać na przeszkodzie. Samo bowiem Ministerstwo Spraw Wewnętrznych stwierdziło, że art. 3 ustawy o tymczasowem uregulowaniu finansów komunalnych zmienił art. 307 ustawy gminnej z r. 1864 i że nie należy już obecnie wynagrodzenia sołtysów rozkładać pomiędzy włościan, lecz wypłacać je z 5%-owego

udziału gromad w gminnych dodatkach do państwowego podatku gruntowego. Życie dowiodło, iż ten udział na cel powyższy stanowczy nie wystarczył i że ten udział nie posiada wogóle praktycznego znaczenia. Istotnie zatem dotyczący przepis art. 3 ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych nie jest stosowany, a przez niestosowanie go (z usprawiedliwionych powodów) przestał obowiązywać. Pozostał po nim fakt, że gmina powinna dostarczyć gromadzie środków

na wynagrodzenie sołtysa, co zresztą uzasadnione jest jeszcze i tem, że gromada nie jest odrębną jednostką w administracji zarówno państwowej, jak i samorządowej, lecz wchodzi w skład gminy, oraz — że sołtys, jak to z przytoczonych na początku przepisów ustawy gminnej wynika, jest pomocnikiem wójta w pełnieniu jego zadań gminnych, jest zatem funkcjonariuszem gminy.

H.

Z GMIN

ZJAZD MIAST POSZKODOWANYCH PODCZAS WOJNY EUROPEJSKIEJ.

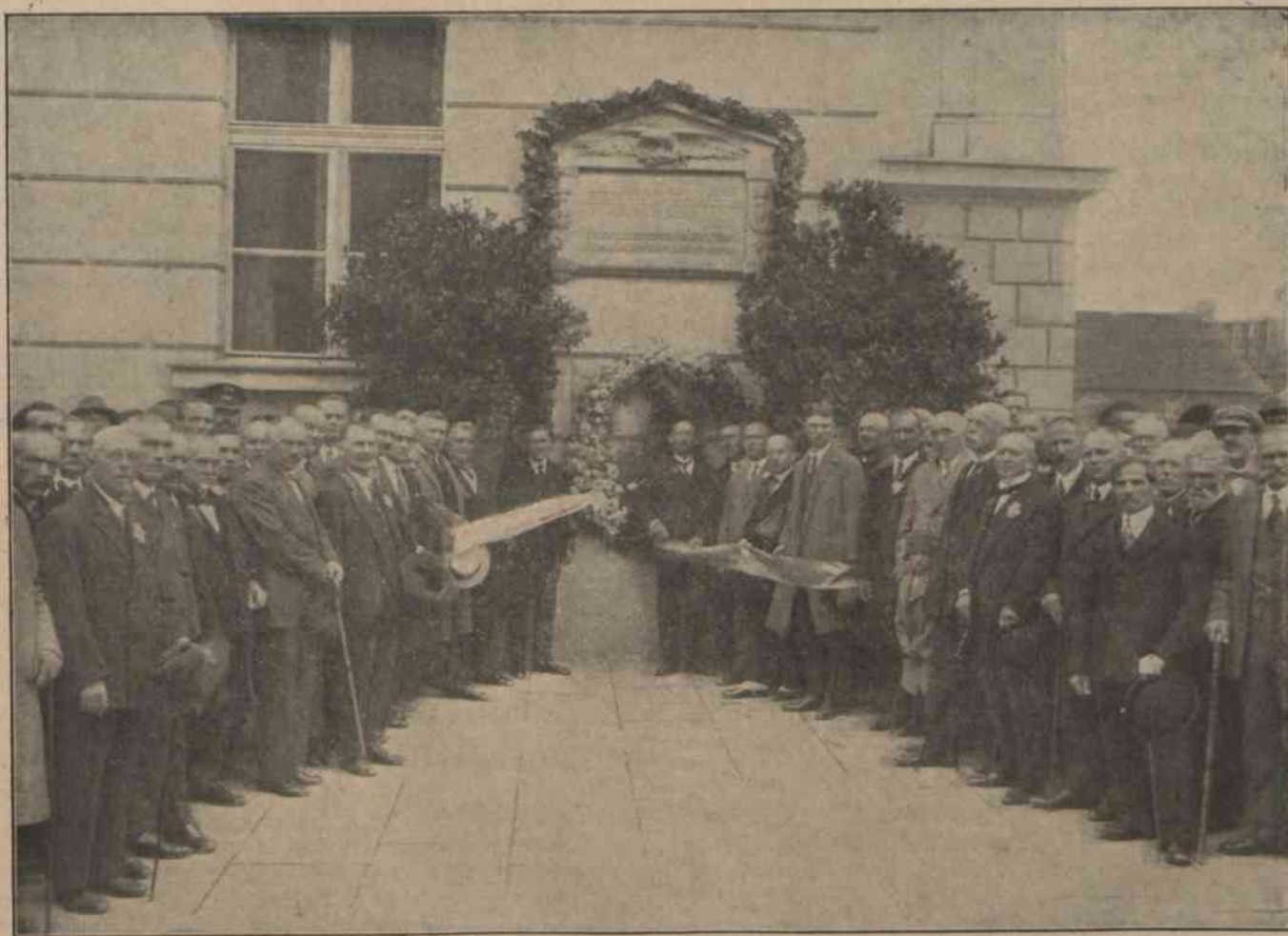
Z inicjatywy Stow. Kaliszan poszkodowanych wskutek wojny odbył się w dniu 22 lipca b. r. Zjazd delegatów miast polskich, które poniosły szkody w czasie wojny europejskiej.

Na zjazd przybyli delegaci miast najbardziej poszkodowanych, a więc z Brześcia nad Bugiem, Sochaczewa, Ostrołęki, Sambora i innych.

Program przedpołudniowy Zjazdu wypełniło nabożeństwo na intencję owocnych obrad Zjazdu, złożenie wieńca na tablicy pamiątkowej niewinnych ofiar m. Kalisza z 1914 r., wspólna fotografia, zwiedzanie prac związanych z odbudową Kalisza oraz wspólny obiad.

Właściwe obrady rozpoczęły się w pięknej sali posiedzeń Rady Miejskiej o godz. 3 po poł.

Zjazd powitał prezydent m. Kalisza, zasłużony działacz samorządowy St. Szarras, zagał zaś prezes Sto-

Zjazdu miast poszkodowanych podczas wojny europejskiej. W głębi stoją Prezydent m. Kalisza Szarras i prezes Stowarzyszenia poszkodowanych Kaliszan rejent Bzowski.

warzysz. poszkodowanych Kaliszan i niestrudzony na tem polu b. prezes Rady Miejskiej rejent Bzowski.

Na przewodniczącego powołano p. Wł. Wiśniewskiego, burmistrza m. Brześcia nad Bugiem, na asesora pp.: K. Serafina z Krakowa, Ławrowskiego burmistrza z Przasnysza, K. Piotrowskiego burmistrza z Ostrołki oraz posłów Rutkowskiego i Ziemniaka z Sambora na sekretarza p. Glanternika z Kalisza.

Po ukonstytuowaniu się zarządu przy hucznych oklaskach, uchwalono wysłać depesze do p. Prezydenta Mościckiego, Marszałka Piłsudskiego i prof. Bartla.

Po załatwieniu tych spraw nastąpiły referaty.

Pan Masło zobrazował kwitnący stan Kalisza, który przed wybuchem wojny liczył 75.000 mieszkańców posiadał około 300 fabryk haftów i koronek, 3 fabryki pianin i fortepianów, 2 odlewnie żelaza, 2 fabryki kleju, fabrykę nici, pluszu, kilka większych fabryk mydła, kilkanaście cegielni, dachówek i drenów.

W dniu 10 sierpnia 1914 r. zostało tylko na przedmieściach około 5 tys. mieszkańców, większość fabryk została spalona lub zniszczona.

Drugim z kolei mówcą był rejent Bzowski prezes Stow. poszkodowanych Kaliszan, referując zarys ustawy indemnizacyjnej za straty wojenne. Mówca stwierdził, że wszystkie państwa czuły obowiązek wynagrodzenia poszkodowanych obywateli i bez mała wszystkie ten obowiązek spełniły. Wynagrodzenie szkód i strat jest potrzebą dla zadośćuczynienia słuszności i sprawiedliwości społecznej. jest niezbędne dla doprowadzenia stosunków ekonomicznych do równowagi.

Wykonanie tego obowiązku nawet w obecnych warunkach finansowych da się zrealizować drogą rozłożenia ciężaru spłaty na szereg lat.

Wypuszczając listy likwidacyjne, spłacalne przez szereg lat, Skarb Państwa może już obecnie przystąpić do regulowania tej niezagojonej rany.

W konkluzji mówca stawia następujący wniosek:

Rezolucja.

Zjazd Poszkodowanych mieszkańców miast i wsi Rzeczypospolitej zważywszy:

1) że ludność miast i wsi przez wielką wojnę zni-

szczonych do równowagi moralnej, ekonomicznej i politycznej doprowadzona być musi,

2) że sprawiedliwość społeczna domaga się, ażeby straty i szkody wojenne zdjęte zostały z pojedynczych jednostek, a rozłożone na cały naród,

3) że spełnienie tego zadania jest koniecznością Państwową,

4) że obowiązek ten wykonany być musi równocześnie przez społeczeństwo i Państwo, a więc przez Rząd Sejm i Senat.

Uchwała.

a) straty mieszkańców miast i wsi spowodowane przez wielką wojnę muszą być wynagrodzone i wynagrodzenie to musi się odbywać w porządku chronologicznym niszczenia.

b) wybrać Komisję z 7-miu osób, która opracuje projekt Ustawy dla likwidacji strat wojennych, złoży go Rządowi i dopilnuje, ażeby Władze prawodawcze Sejm i Senat projekt Ustawy tej zatwierdziły i która podejmie wszelkie inne starania w kierunku ulżenia losu poszkodowanych.

Po przemówieniach burmistrza m. Sochaczewa p. Przedpeńskiego i adwokata Radlickiego z Warszawy radcy Stow. poszkodowanych Kaliszan wywiązała się rzeczowa dyskusja. Przedłożone przez rej. Bzowskiego wnioski zostały uchwalone a dla ich wykonania i wzmożenia akcji odszkodowawczej powołano komisję, w skład której powołano pp.: St. Bzowskiego reagenta z Kalisza, I. Radlickiego adwokata z Warszawy, W. Wiśniewskiego z Brześcia n/B., J. Przedpeńskiego — burmistrza z Sochaczewa, K. Piotrowskiego — burmistrza z Ostrołki, Karola Serafina z Krakowa i St. Ławrowskiego burmistrza z Przasnysza.

PIECE i KUCHNIE fabryki PIOTR ŁAWACZ I S-wnie w KOŃSKICH

Filje: WARSZAWA, Danilowiczowska 2, tel. 202-54. ŁÓDŹ, Sienkiewicza 30.

Wiadomości gospodarcze

KURSY WALUT.

(notowane na giełdzie warszawskiej w dn. 7.VIII. 1928).

1 dol. St. Zjedn. — 8,88 — 8,92 zł.

100 frank. szwajc. = 172,09 — 171,23 zł.

1 funt szterl. = 43,40 — 43,18 zł.

100 frank. franc. = 34,95 — 34,87 zł.

CENY ZBOŻA.

(Ceny za 100 kg. franco stacja załadowania).

W dn. 7. VIII. 1928 r.: Warszawa:

Zyto kongresowe 41 — 42 zł.

Pszonca 55 — 56 zł.

Jęczmień 42 — 43,5 zł.

Owies 49 — 51 zł.

NABIAŁ.

W dn. 25.VII. 1928 r.: Warszawa:

Mleko niezbiernane: Cena za 1 litr mleka w hurcie 0,44 — 0,60 zł.

Masło: za 1 kg. w detalu: wyborowe luksusowe 5,8 zł. mleczarskie deserowe II gat. 5,4 zł.; mleczarskie solone 5,2 zł. oselkowe 5 zł.

Ceny masła w hurcie rozumieją się o 10% mniej cen detalicznych.

Jaja za skrzynię (24 kopy) 175—190 zł.

Jaja świeże za sztukę 0,16 zł.

Poradnik samorządowy

1. *Pytanie:* Urząd gm. Krzemienieckiej zapytuje:

1. Czy Urząd Gminy ma prawo ściąć drzewa rosnące na przestrzeni pasa drogowego drogi gminnej w lasach prywatnych i państwowych i jeżeli tak to na jakiej podstawie prawnej?

2. Czy ścięte drzewa może użyć na budowę mostów na innym odcinku drogi gminnej, wzgl. na budowę domu gminnego lub ogrodzenia placu?

Odpowiedź: 1) Zarówno z art. 3 ustawy drogowej z dn. 10.XII.1920 r. (Dz. Ust. z r. 1921, Nr. 6, poz. 32), jak i z ogólnych zasad prawa cywilnego, w szczególności z art. 424 i nast. Prawa cywilnego (Zb. Pr. Ces. Ros. t. X, cz. I, wyd. z r. 1914) wynika, że drzewa, rosnące na przestrzeni pasa drogowego drogi gminnej, należą do gminy i gmina, jako właścicielka drogi, może wyciąć, jeśli to jest zgodne z planem gospodarki na tej drodze.

2) Administracja drogowa stanowi część ogólnej gospodarki gminnej i jako jeden z działów tej gospodarki wchodzi do budżetu gminy. Wydatki drogowe gminy nie mają jakiegoś specjalnego swojego źródła pokrycia, lecz są pokrywane z ogólnych dochodów gminy.

To też, i ewent. dochody z dróg, np. w postaci ściętego na drodze drzewa, wchodzą do ogólnych dochodów gminy i gmina może nimi dowolnie dysponować.

H. i P.

Magistrat miasta Brześcia nad Bugiem ogłasza niniejszem
KONKURS

na obsadzenie stanowisk: technika budowlanego i drogomistrza przy Wydziale Technicznym, z terminem wnoszenia podań do dnia 15-go września 1928 roku.

Do podania należy dołączyć: 1) dowód posiadania obywatelstwa polskiego, 2) dowód ukończenia naukowego zakładu technicznego, 3) dowód, określający stosunek do służby wojskowej, 4) świadectwa o poprzedniej służbie lub odbytej praktyce, 5) własnoręcznie napisane curriculum vitae, 6) referencje.

Wynagrodzenie technika budowlanego według grupy uposażenia VIII st. st. plus 15% dodatku komunalnego, — drogomistrza zaś według X st. st. plus 15% dodatku komunalnego.

Podania zaopatrzone w wymagane załączniki należy wnieść do Wydziału Prezydjalnego tut. Magistratu.

Magistrat m. Brześcia n/B.

Wydawca: „Samorząd”. Spółka Wydawnicza.

Redaktor odp. Roman Grochowski.

Wydział Powiatowy w Kutnie ogłasza niniejszem

KONKURS

na budowę linii przesyłowej wysokiego napięcia z Kujawskiej Elektrowni Okręgowej na przestrzeni od granicy pow. włocławskiego do m. Kutna.

Warunki techniczne:

- 1) Napięcie robocze 30.000 woltów;
- 2) Linja jednotorowa;
- 3) Szlak na mapie sztabowej przez Kąty, Benignów, Głogowiec, Gołbiew do m. Kutna.
- 4) Ogólna długość około 18 km.;
- 5) Przewody i linka miedziana o przekroju 35 mm.², splot 19 x 1,53 mm. według norm polskich P. P. N. E. — 4 i 5;
- 6) Izolatory, odpowiadające normom polskim P. P. N. E.—8;
- 7) Wsporniki i słupy sosnowe impregnowane syst. Ripinga o wymiarach według obliczenia:
 - a) wsporniki przelotowe z żerdzi pojedynczych o dług. nie mniej 14 mtr. śr. odgór. 18/20 cm. zaopatrzone w podziemnej części w dwie belki prace, przymocowane za pomocą obłąków żelaznych;
 - b) wsporniki odporowe i narożne formy litery A, według obliczenia na wytrzymałość, ustawione na odpowiednich podstawach saniowych i klinowane klinami dębowymi;
 - c) wsporniki przejściowe w postaci wieżyc, na podstawach saniowych według obliczenia na wytrzymałość;
- 8) Rozpiętość pomiędzy wspornikami nie mniejsza 80 mtr.;
- 9) Każde dwa kilometry słup odporowy;
- 10) Zawieszenie przewodów na całej długości za pomocą linek obejściowych o złączach składanych, miedzianych, pobielańskich i śrubach stalowych. Przy przejściach nad przewodami państwowymi będą zastosowane obostrzenia 2-go stopnia;
- 11) Konstrukcje podporcze dla słupów przelotowych z żelaza korytkowego nie mniej jak Nr. 8 z trzonami dla 2-ch izolatorów

i nasadą wierzchołkową dla pojedynczego izolatora, dla pozostałych typów wsporników według obliczenia;

12) Belki podstaw saniowych i żelazne uzbrojenia winny być zabezpieczone od gnicia i rdzy.

13) Wszystkie wsporniki winny być zaopatrzone w tablice ostrzegawcze według wzoru ministerjalnego: normy polskie P. P. N. E. — 6;

14) Usuwanie drzew na terenach zadrzewionych i obcinanie gałęzi należy do firmy;

15) Roboty winny być wykonane w myśl wymagań i przepisów Ministerstwa Robót Publicznych;

16) Przewody i izolatory zostaną zbadane według polskich norm elektrotechnicznych przez Zakład Miernictwa Elektrotechnicznego i Wysokich Napięć na koszt firmy.

Cenę należy podać za jeden kilometr wraz z materiałami roboczną i wszelkimi kosztami.

Cena winna być wystawiona za gotową linię do użytku z terminem wykonania i warunkami płatności.

Ofertę należy złożyć w kopercie zalakowanej w Biurze Wydziału Powiatowego w Kutnie z napisem „Oferta na linię przesyłową pow. kutnowskiego” do dnia 25 sierpnia 1928 r.

Wszelkich wyjaśnień udziela Biuro Wydziału Powiatowego w Kutnie (gmach Starostwa) w godzinach urzędowych.

Kutno, dnia 6 sierpnia 1928 r.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego

Starosta:

(—) Żbikowski.

WYDZIAŁ POWIATOWY SEJMIKU
GROJECKIEGO

ogłasza

KONKURS

na stanowisko

lekarza weterynarii do lecznicy dla zwierząt
z siedzibą w Grójcu.

Warunki przyjęcia:

- a) nieprzekroczony 45 rok życia,
- b) obywatelstwo polskie,
- c) ukończone studia zawodowe,
- d) conajmniej 3 letnia praktyka zawodowa.

Uposażenie w/g VII grupy i 15% dodatku komunalnego.

Posada zaraz do objęcia.

Należy udokumentowane podania wraz z życiorysem i podaniem referencji należy wnieść do Wydziału Powiatowego w Grójcu do dnia 15 sierpnia 1928 roku.

Przewodniczący Wydziału
Starosta

Wł. Myszkowski.

WYDZIAŁ POWIATOWY W OPATOWIE

ogłasza

KONKURS

na stanowisko

- a) architekta powiatowego (etatowego) i
- b) urzędnika referendarskiego (kontrakt.).

Uposażenie:

- ad a) — VII do VI gr. oraz 15% dodatku komunalnego,
- ad b) — IX gr.

Warunki wymagane:

ad a):

- 1) Obywatelstwo polskie,
- 2) Nieprzekroczony 40 rok życia,
- 3) Ukończone wyższe wykształcenie architektoniczne,
- 4) Pożądana praktyka administracyjno-budowlana,
- 5) Świadectwo zdrowia.

ad b):

- 1) Wykształcenie średnie,
 - 2) Praktyka samorządowa i znajomość ustawodawstwa.
- Podania z dołączeniem życiorysów oraz odpisów świadectw należy wnieść do Wydziału Powiatowego w Opatowie Kieleckim do 20 sierpnia r. b.

Oba stanowiska do objęcia zaraz.

Podania nieuwzględnione pozostaną bez odpowiedzi.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego
Starosta

(—) Kaucki.

WYDZIAŁ POWIATOWY SEJMIKU
PRUŻAŃSKIEGO

ogłasza

KONKURS

na stanowisko lekarza-kierownika szpitala Sejmikowego w Prużaniu; do stanowiska przywiązane wynagrodzenie ryczałtowe 550 zł. miesięcznie; przy szpitalu mieszkanie z opalem i światłem.

Ubiegający się o posadę zechcą nadesłać do Wydziału Powiatowego w Prużaniu podanie z życiorysem oraz dołączeniem:

- 1) dyplomu, ewent. wierzytelnego odpisu,
- 2) dowodu obywatelstwa polskiego,
- 3) referencji z poprzednich stanowisk względnie od instytucji lub osób.

Od kandydata wymagana jest znajomość praktyczna chirurgji operacyjnej i położnictwa.

Posada do objęcia od dnia 1-go października 1928 r.

Termin składania ofert do dnia 10-go września r. b.

Bez odpowiedzi pozostaną oferty nieuwzględnione.

w/z Przewodniczący Wydz. Pow.
Starosta

(—) D. Gregorowicz.

WYDZIAŁ POWIATOWY W BRZEZINACH
WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO

ogłasza

KONKURS

na stanowisko Sejmikowego Lekarza Weterynarii
z siedzibą w Brzezinach.

Warunki przyjęcia:

- 1) Nieprzekroczony 45 rok życia,
- 2) obywatelstwo polskie,
- 3) dyplom lekarza weterynarii.

Uposażenie według VII grupy z 15% dodatkiem komunalnym, oraz djety za wyjazdy ew. także opłaty za szczepienia.

Posada do objęcia od zaraz.

Podanie udokumentowane wraz z życiorysem należy wnieść do Wydziału Powiatowego w Brzezinach.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego
Starosta

(—) Sz. Tułcki.

Magistrat m. Kolna

niniejszem ogłasza

KONKURS

na stanowisko burmistrza

Od kandydatów wymagane jest:

- 1) obywatelstwo polskie
- 2) kilkuletnia praktyka w samorządzie lub na podobnym stanowisku.
- 3) referencje 2-ch wiarogodnych osób

Do powyższego stanowiska przywiązane są pobory według IX grupy plac urzędników państwowych i 20% dodatek reprezentacyjny, a w razie należytego wywiązania się z obowiązków może być przyznana VIII grupa plac.

Podania wraz z odpisami świadectwa i życiorysem należy nadsyłać na imię Magistratu m. Kolna w terminie do dnia 20 sierpnia 1928 roku.

Nieuwzględnione oferty pozostają bez odpowiedzi.

Magistrat.

WYDZIAŁ POWIATOWY W BUSKU KIELECKIEM

ogłasza

KONKURS

na stanowisko powiatowego lekarza komunalnego

Uposażenie według VII stopnia służbowego.

Wymagane warunki:

- 1) Dyplom i prawo praktyki,
- 2) Nieprzekroczony 45 rok życia,
- 3) Obywatelstwo polskie,
- 4) Kilkuletnia praktyka.

Uposażenie powyższe może być podwyższone w razie wykazania się zadawalniającą pracą.

Oferty udokumentowane z powołaniem się na referencję osób znanych, należy składać natychmiast w biurze Wydziału Powiatowego w Busku.

Szczegółowych informacji udziela biuro Wydziału Powiatowego w Busku.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego
Starosta

(—) *B. Pleniewicz.*

MAGISTRAT MIASTA ŁOSICE powiatu KONSTANTYNOWSKIEGO

ogłasza

KONKURS

na stanowisko miejskiego lekarza weterynarii.

Do stanowiska przywiązane są pobory w/g VIII st. płacy funkcjonariuszów państwowych — 10% dodatku komunalnego.

Oferty należy składać do Magistratu miasta Łosice w terminie do dnia 1 września b. r.

Wymagane warunki:

- 1) Nieprzekroczony wiek 45 lat,
- 2) Dowód wykształcenia,
- 3) Dowód obywatelstwa Polskiego,
- 4) Własnoręcznie napisany życiorys,
- 5) Zezwolenie na prawo praktyki lekarskiej,
- 6) Świadectwo uprzednio odbytej praktyki lekarskiej.

Do obowiązków miejskiego lekarza weterynarii należy również nadzór nad miejsową rzeźnią i targowicą.

Burmistrz m. Łosice (—) *J. Czyżewski.*
Sekretarz (—) *Hardej.*

WYDZIAŁ POWIATOWY SEJMIKU PIŃSKIEGO (Wojew. Poleskie).

ogłasza

KONKURS

na 2 stanowiska lekarzy rejonowych w m. Łahszynie i w Morocznie. Do stanowiska lekarza rejonowego, który również prowadzi ambulatorjum, przywiązana jest płaca w wysokości 350 zł. miesięcznie, oraz ryczałt miesięczny po 100 zł. na wynajęcie lokalu pod ambulatorjum, opał, światło i utrzymanie czystości.

Ubiegający się o powyższe stanowiska winni złożyć do Wydziału Powiatowego w Pińsku do dnia 20 sierpnia r. b. podania z następującymi załącznikami:

- 1) własnoręcznie napisany życiorys,
 - 2) dowód ukończenia studjów lekarskich,
 - 3) dowód posiadania obywatelstwa polskiego.
- Stanowiska lekarzy są do objęcia natychmiast.

Podania nieuwzględnione pozostaną bez odpowiedzi.

(—) *W. Böldok*
Przewodniczący Wydz. Pow.
Starosta.

CZOS. 13458/10/33

INŻ. JAN HOLNICKI SZULC

MELJORACJE, WODOCIĄGI, KANALIZACJA.

WARSZAWA, WILCZA 12, TEL. 168-65.

**FRANCISZEK
KOWALEWSKI**

Poznań, Słowackiego 8
Budowa Dróg i Szos
oraz wypożyczanie
Walców Parowych
10000—20000 kg. wagi

Rok zał. 1904.

ERNEST NEUMANN Sp. z o.o.
Warszawa, Tel. 54-96 Mazowiecka 8

URZĄDZENIA BIUROWE
MASZYNY do pisania, Arytmometry systemu
ODHNERA, Numeratory, Taśmy, Kalki, Pióra
wieczne, **DRUKARKI „MILLOTYPY”**
do drukowania ofert, cenników, formularzy,
blankietów, sprawozdań etc. z ilustracjami, do
normalnych członek i kilisz.

OFERTY I OPISY NA ŻĄDANIE

CIEPŁE MIESZKANIE USUNIĘCIE WILGOCI

50% oszczędności opału

osiąga się po obsadzeniu **MULTIPLIKATORA OGRZEWANIA**
w piecu patent.

Patent. DRZWICZKI HERMETYCZNE REGENERACYJNE podgrzewające
powietrze, podwyższają temperaturę spalin o 500, nie wysuwają się
z obsady w kaflach.

Patent. NASADY DYSZOWE „AERO” stałe, ciche, silniej wzbudzają ciąg
niż obrotowe na niższych kominach od sąsiednich budowli.

Patent. PIECE ŻELAZNE płaszczowe do powolnego palenia.

Patent. PIECE DO SPALANIA SMIECI.

Patent. APARATY DEZYNFEKCYJNE stałe przenośne i przewoźne.

Dr. Inż. W. P. Kłobukowski i S-ka z o. o.

Maszyzny i urządzenia ogrzewnicze, sanitarne
i do przetworów owocowych

Tel. 15-04.

Warszawa

Wspólna 71.

SKŁAD BRONI „SPORT”

ORAZ WARSZTATY REPARACYJNE

Sp. z agr. odp.

Warszawa, Chmielna 33, tel. 226-13

w pobliżu Dworca Głównego

polecamy: Broń, amunicję oraz rewolwery.

Na składzie stale duży wybór broni używanej.

Katalogi wysyłamy na żądanie.

Kupującym od 100 do 200 zł.—5% rabatu, wyżej 200 zł.
—10% rabatu.

WYSYŁKA ZA ZALICZENIEM.

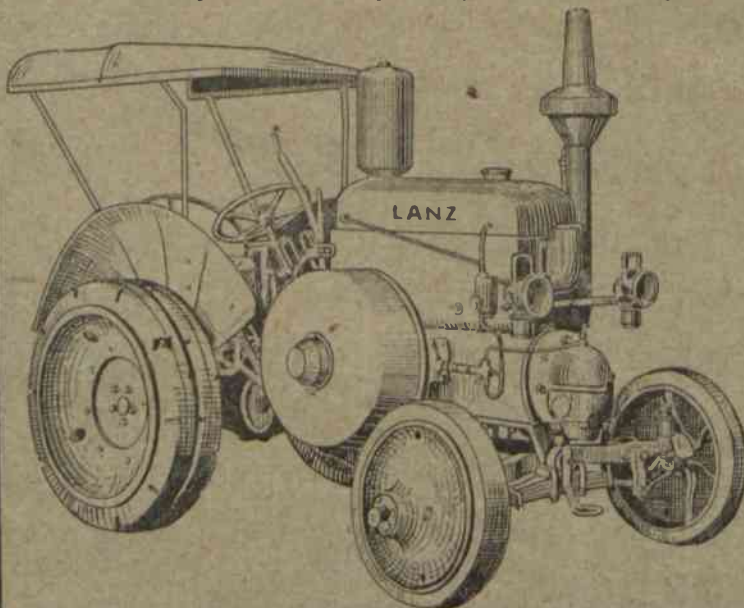

LANZ' A CIĄGÓWKI NA ROPE DO TRANSPORTÓW

„GROSSBULLDOG” 22/28 K. M.

NAJPROSTSZEJ KONSTRUKCJI — BEZ ŚWIEC — BEZ MAGNETO — BEZ KARBURATORA — BEZ WENTYLI.

NAJOSZCZĘDNIJSZA i najbardziej WYDAJNA maszyna POCIĄGOWA dla PRZEMYSŁU i ROLNICTWA

CIĄGÓWKI LANZ' A to:

Wielka oszczędność w eksploatacji

Pewność i równość biegu

ŁATWA OBSŁUGA.

Siła pociągowa na równej drodze do 14 tonn

Szybkość ciągowki na szosie do 14 km. na godz.

Koszt przewozu 1 tonny na kilometr od 5—6
groszy.

Wyłączne Przedstawicielstwo
na Kongresówkę, Kresy Wsch. i Małopolskę
DOM ROLNICZY, FABRYKA MASZYN I ODLEWNI ŻELAZA

H. MÜHSAM Sp. Akc. Włocławek

ODDZIAŁ w WARSZAWIE, ul. MAZOWIECKA 7. Tel. 525-00.

DOGODNE WARUNKI.

OFERTY I PROSP. ILUSTROW. NA ŻĄDANIE.